

Publikacja powstała dzięki dofinansowaniu Fundacji im. Stefana Batorego.
Wyra one poglądy nale ą do Federacji Zielonych GAJA
i nie odzwierciedlają stanowiska sponsora.

FUNDACJA
IM. STEFANA **BATOREGO**

Opracowanie rozdziału II oraz konsultacje prawne rozdziału III i IV
mec. Magdalena Bar
Jendrośka Jerzmański Bar i Wspólnicy.
Prawo gospodarcze i ochrony środowiska. Sp. z o.o.
www.jjb.com.pl

Opracowanie rozdziału I i III
Robert Cyglicki

Koordynacja projektu: Aleksandra Antonowicz

ISBN: 83-909929-8-1

© Federacja Zielonych GAJA, 2006 r.

Bezpłatna reprodukcja i dystrybucja jak najbardziej zalecana za podaniem źródła.
Sprawdź nas: www.gajanet.pl

JAK PRZECIWDZIAŁAĆ NEGATYWNYM SKUTKOM FUNKCJONOWANIA FERM PRZEMYSŁOWEGO TUCZU ZWIERZĄT

PORADNIK DLA MIESZKAŃCÓW I WŁADZ SAMORZĄDOWYCH

Publikacja powstała w ramach programu Federacji Zielonych GAJA
Prawo do czystego środowiska – prawem człowieka

istniejemy od 1993 roku

organizacja pożytku publicznego

Spis treści

Wprowadzenie	str. 6
Rozdział I. Działalność du ych ferm a interes okolicznych mieszkańców	str. 7
Rozdział II. Lokalizacja i funkcjonowanie ferm - uregulowania prawne, mo liwości działania samorządu terytorialnego i obywateli	str. 9
II.1. Uregulowania prawne - wprowadzenie	str. 9
II.2. Etapy procesu inwestycyjnego	str. 10
II.2.1. Etapy procesu inwestycyjnego - przegląd	str. 10
II.2.2. Planowanie przestrzenne w gminie	str. 12
II.2.2.1. Wprowadzenie	str. 12
II.2.2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	str. 12
II.2.2.3. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP)	str. 13
II.2.3. Warunki zabudowy i zagospodarowania terenu (wziszt)	str. 14
II.2.3.1. Decyzja wziszt	str. 14
II.2.3.2. Warunki wydania decyzji wziszt	str. 14
II.2.3.3. Wziszt a OOS	str. 15
II.2.3.4. Organy wydające decyzję wziszt	str. 15
II.2.3.5. Strony postępowania o wydanie decyzji wziszt	str. 15
II.2.4. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia i ocena oddziaływania na środowisko (OOS)	str. 16
II.2.4.1. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach a OOS	str. 16
II.2.4.2. Kiedy wymagana jest decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach	str. 17
II.2.4.3. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach a pozwolenie na budowę	str. 17
II.2.4.4. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach a mpzp i wziszt	str. 17
II.2.4.5. Kategorie przedsięwzięć	str. 18
II.2.4.6. Organy wydające decyzję środowiskową	str. 18
II.2.4.7. Postanowienie co do potrzeby sporządzenia raportu dla przedsięwzięć z II grupy i opiniowanie tego postanowienia przez właściwe organy	str. 19
II.2.4.8. Raport OOS	str. 20
II.2.4.9. Uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia i właściwe organy	str. 21
II.2.4.10. Treść i uzasadnienie decyzji	str. 22
II.2.4.11. Udział społeczeństwa i uprawnienia organizacji ekologicznych	str. 22
II.2.4.12. „Nakaz” realizacji przedsięwzięcia w wariantcie innym ni proponowany	str. 22
II.2.4.13. Konsekwencje wykazania negatywnego wpływu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000	str. 23
II.2.4.14. Przesłanki odmowy wydania decyzji	str. 23
II.2.4.15. Strony postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	str. 24
II.2.5. Pozwolenie na budowę	str. 24
II.2.5.1. Zgodność z decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach i inne warunki wydania pozwolenia na budowę	str. 24
II.2.5.2. Organy wydające pozwolenie na budowę	str. 25
II.2.5.3. Strony postępowania o wydanie pozwolenia na budowę	str. 25
II.3. Pozwolenie zintegrowane	str. 26
II.3.1. Wprowadzenie	str. 26
II.3.2. Instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego	str. 26
II.3.3. Organy wydające pozwolenie zintegrowane	str. 26

II.3.4.	Treść i uzasadnienie pozwolenia zintegrowanego	str. 27
II.3.5.	Najlepsze dostępne techniki (BAT)	str. 28
II.3.6.	Udział społeczeństwa i uprawnienia organizacji ekologicznych	str. 28
II.3.7.	Strony postępowania o wydanie pozwolenia zintegrowanego	str. 29
II.4.	Udział społeczeństwa i uprawnienia organizacji ekologicznych	str. 29
II.4.1.	Udział społeczeństwa	str. 29
II.4.1.1.	Wprowadzenie	str. 29
II.4.1.2.	Decyzje wymagające udziału społeczeństwa	str. 30
II.4.1.3.	Elementy procedury udziału społeczeństwa	str. 30
II.4.1.4.	Podmioty uprawnione do uczestnictwa w procedurze udziału społeczeństwa	str. 33
II.4.2.	Uprawnienia organizacji ekologicznych	str. 33
 Rozdział III. Praktyczne porady – odpowiedzi na najczęstsze pytania		str. 36
III.1	Jak nie dopuścić do lokalizacji fermy?	str. 36
III.1.1	Co powinno znaleźć się w studium?	str. 36
III.1.2.	Dlaczego w nim jest plan miejscowy?	str. 36
III.1.3.	Co może być zastrzeżone w planach?	str. 37
III.1.4	Kiedy może być wprowadzona zmiana do studium i planów?	str. 37
III.2.	Jak ograniczyć uciążliwość fermy?	str. 37
III.2.1.	Sprawdzamy wymagane pozwolenia	str. 37
III.2.1.1	Co to jest pozwolenie zintegrowane?	str. 38
III.2.1.1.1	Kiedy ferma powinna uzyskać pozwolenie?	str. 38
III.2.1.1.2	Jak sprawdzić czy ferma posiada pozwolenie?	str. 39
III.2.1.1.3	Co zrobić kiedy ferma nie ma pozwolenia?	str. 39
III.2.1.2	Obowiązek uzgodnienia planów nawozowych	str. 39
III.2.1.2.1	Jak sprawdzić czy jest uzgodniony plan nawożenia?	str. 40
III.2.1.2.2	Co zrobić jeśli ferma nie ma uzgodnionego planu?	str. 40
III.2.2.	Sprawdzamy sposób zagospodarowywania nawozu	str. 40
III.2.2.1.	Prawidłowa gospodarka gnojowicą i obornikiem	str. 40
III.2.2.2.	Odpowiednie przechowywanie nawozów	str. 41
III.2.2.2.1.	Pojemność zbiorników musi być dopasowana do obsady	str. 41
III.2.3	Sprawdzamy, czy wnoszone są opłaty	str. 42
III.3.	Jak nie dopuścić do powstania nowej fermy?	str. 43
III.3.1	Wstępne rozpoznanie inwestorskie	str. 43
III.3.2	Wniosek o warunki zabudowy i zagospodarowania terenu	str. 43
III.3.3.	Wniosek o środowiskowe uwarunkowania przedsięwzięcia	str. 44
III.3.3.1	Na co zwrócić uwagę czytając raport OOS?	str. 45
III.3.3.2	Jak włączyć się do postępowania?	str. 46
III.3.3.3	Jakie prawa przysługują stronom?	str. 46
III.3.4	Wniosek o pozwolenie na budowę	str. 47
III.3.5.	Wniosek o zmianę uytwardzenia obiektu	str. 47
III.4.	Czy może być zamknięcie fermy?	str. 47
 Rozdział IV. Wzory wniosków i pism		str. 48

Wprowadzenie

Prawo do czystego środowiska – prawem człowieka

Pomoc prawna dla obywateli i samorządów

Tytułem wstępu

W Polsce funkcjonuje dziś ponad sto przemysłowych ferm intensywnego tucz trzody chlewnej, i wciąż powstają następne. Ich działalność nie jest obojętna dla nas i my nie powinniśmy być obojętni wobec nich. Federacja Zielonych GAJA od dawna pokazuje, jakie skutki dla społeczności lokalnych, konsumentów i wreszcie dla środowiska, niesie ze sobą przemysłowy tucz zwierząt. Nie jesteśmy odosobnieni w krytyce intensywnej hodowli – powoli cała Polska otwiera oczy i dostrzega niebezpieczeństwa idące wraz z przemysłową eksploatacją zwierząt.

W ramach naszej kampanii walczyliśmy z inwestorami omijającymi obowiązujące przepisy i standardy tylko po to, by maksymalizować zysk kosztem środowiska. Wciąż depczemy im po piętach, bo uważamy za skandal tolerowanie bezprawnych działań, których efektem jest pogorszenie jakości życia ludzi i otaczającego nas środowiska. Prowadzimy merytoryczne rozmowy z administracją publiczną, by zmienić prawo, które narazie w ten sposób nie ogranicza uciążliwych i niekorzystnych dla zdrowia odorów. Współpracujemy z administracją również na szczeblu lokalnym kontrolując funkcjonowanie uciążliwych tuczarni. Dostrzegliśmy, jak duży wpływ na rozwiązanie tego problemu mają sami obywatele - konsumenci i mieszkańcy terenów sąsiadujących z tymi fermami.

Podjęliśmy wyzwanie włączania potencjalnie zagrożonych społeczności z terenów wiejskich w procesy decyzyjne dotyczące powstawania i funkcjonowania przemysłowych tuczarni. Bo przecież bezpośrednimi odbiorcami wątpliwych dobrodziejstw, jakie niesie obecność przemysłu związanego z eksploatacją zwierząt, są właśnie lokalne społeczności. Każde, kto sąsiaduje lub może sąsiadować z uciążliwą tuczarnią, ma prawo głosu w sprawie jej powstania i funkcjonowania.

Jak się włączyć do takiej dyskusji, jakie argumenty należą i rozważyć i kiedy zapadać kluczowe decyzje?

Dajemy Wam do ręki poradnik z odpowiedziami na powyższe pytania - narzędzie dla obywatela, który chce być aktywny w trosce o środowisko i jakość życia swoją i najbliższych. Oferujemy również naszą bezpośrednią pomoc we wdrażaniu rozwiązań, które tu znajdziecie. Nasza kampania będzie trwała, dopóki inwestorzy nie zdadzą sobie sprawy, że interesy lokalnych społeczności muszą stać w jej niżej zysk uzyskany kosztem jakości ich życia. Postaramy się, by nie trwała wiecznie – liczymy na Waszą aktywność!

W imieniu zespołu,

Aleksandra Antonowicz

Rozdział I

Działalność du ych ferm a interes okolicznych mieszkańców

Od końca lat 90. obserwujemy w Polsce dynamiczny rozwój hodowli zwierząt metodami intensywnego tuczu. W znacznej mierze mo emy wiązać ten fakt z pojawieniem się na terenach wiejskich inwestorów dysponujących kapitałem umo liwiającym przejmowanie podupadłych PGRów (Polskich Gospodarstw Rolnych) oraz wdrowienie przemysłowych technologii produkcji. Dzisiaj nikogo ju nie dziwią fermy o obsadzie 10-20 tys. zwierząt. Brakuje jednak refleksji na temat ich potencjalnego wpływu na stan środowiska naturalnego oraz jakości ycia sąsiadujących z nimi mieszkańców. Poni e przedstawiamy kilka powodów, dla których warto się nad tym zastanowić.

Pogarszające się warunki ycia

Przemysłowa hodowla zwierząt nie jest obojętna dla jakości i warunków ycia ludzi mieszkających w bliskim sąsiedztwie ferm. Dzieje się tak głównie za sprawą uciążliwych odorów oraz zanieczyszczeń wód powierzchniowych i gruntowych w wyniku przenawożenia gleb. Ponadto, du a koncentracja odchodów zwierzęcych stanowi zagrożenie mikrobiologiczne. Wśród bakterii, jakie mogą przedostawać się do wód lub przemieszczać wraz z powietrzem są: gronkowce, pałeczki z grupy Coli, streptokoki fekalne, laseczki ró ycy, prątki gruźlicy, chorobotwórcze gronkowce i paciorkowce, wirusy pryszczycy oraz ró norakie grzyby i organizmy paso ytnicze (np. tasiemce).

Przeprowadzona przez zespół badawczy Health Risk Management & Communication szybka ocena epidemiologiczna na terenie wsi Więckowice (gmina Dopiewo, województwo wielkopolskie), wykazała bezpośredni związek pomiędzy sąsiedztwem du ej fermy a częstotliwością występowania dolegliwości zdrowotnych (m.in. bólu głowy, kaszlu, piekących i łzawiących oczu) u ludzi mieszkających w jej pobli u.

Spadek cen nieruchomości

Inwestorzy zainteresowani powstaniem nowych ferm unikają dyskusji na temat ewentualnych skutków uciążliwego sąsiedztwa. Tymczasem mieszkańcy objęci negatywnym oddziaływaniem du ej fermy, takim jak np. wyczuwalne okresowo przykre zapachy lub znaczące przekształcenia krajobrazu, muszą się liczyć z realnym spadkiem wartości ich gospodarstw. Warto się nad tym zastanowić, bo dobra lokalizacja i sąsiedztwo wpływa bezpośrednio na cenę rynkową nieruchomości.

Ograniczenie rozwoju gospodarczego

Najczęstszym argumentem zwolenników du ych ferm są nowe miejsca pracy i dodatkowe wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków. Niestety, dopiero po uruchomieniu instalacji okazuje się, e z kilkudziesięciu obiecanych etatów stworzonych zostaje kilka, a w najlepszym wypadku kilkanaście nowych miejsc pracy. Przemysłowe metody chowu zapewniają minimalizowanie kosztów produkcji między innymi z tytułu mechanizacji hodowli. Stąd niejednokrotnie z obiecanych wpływów do budżetu gminy pozostaje jedynie podatek rolny od posiadanych gruntów. Istnieją tak e przykłady, kiedy siedziba spółki posiadającej fermę - wbrew wcześniejszym deklaracjom - zosta-

ła przeniesiona z gminy wiejskiej do du ego miasta, w którym mieszkają jej zarządcy.

Z drugiej strony, z powstaniem du ych ferm wią ą się ograniczenia rozwoju gospodarczego gminy. Przemysłowa hodowla zwierząt to nie tylko zespół budynków, ale również uciążliwe odory i znaczące przekształcenia krajobrazu ze względu na konieczność zagospodarowywania odchodów na stosunkowo du ych arealach. Są to czynniki, które skutecznie blokują możliwość rozwoju agroturystyki lub rolnictwa ekologicznego. Tymczasem coraz więcej osób opowiada się przeciwko przemysłowej hodowli, wybierając czyste środowisko i produkty dobrej jakości.

Zanieczyszczenie środowiska

Du a koncentracja zwierząt na stosunkowo niewielkich obszarach, niejednokrotnie połączona z brakiem odpowiednich zbiorników do przetrzymywania odchodów oraz niewłaściwym ich zagospodarowaniem, wpływa bezpośrednio na pogorszenie się stanu środowiska. Przemysłowa hodowla zwierząt wią e się z chęcią minimalizowania kosztów przy maksymalizacji zysków, co oznacza niepotrzebne obciążenie środowiska emisją gazów cieplarnianych oraz znaczącymi ładunkami azotu i fosforu.

Istnieją dwie podstawowe metody hodowli: ściółkowa i bezściółkowa, które poza technologią różnią się od siebie ilością i rodzajem wytwarzanych odpadów. W hodowli ściółkowej, uznanej za bardziej przyjazną środowisku powstaje tzw. obornik, którego cechą charakterystyczną jest duża zawartość suchej masy (20-30%). Jest to głównie substancja organiczna (ok. 60% to tzw. próchnica czynna). Hodowla ściółkowa znacznie rzadziej stosowana jest w tuczu zwierząt metodami przemysłowymi ze względu na towarzyszące jej wysokie koszty utrzymania higieny. Powstająca w trakcie bezściółkowej produkcji trzody chlewnej gnojowica – w porównaniu do obornika - wykazuje dużą mineralizację i znacznie większą zawartość zanieczyszczeń mikrobiologicznych. Tym samym wią e się z nią większe zagrożenie ekologiczne.

Rozdział II

Lokalizacja i funkcjonowanie ferm - uregulowania prawne, mo liwości działania samorządu terytorialnego i obywateli

II.1. Uregulowania prawne - wprowadzenie

Tworzenie i funkcjonowanie ferm hodowlanych, w tym chlewni poddane jest ró nego rodzaju regulacjom prawnym, w tym regulacjom z zakresu prawa ochrony środowiska, nakładającym na podmioty prowadzące tego typu działalność określone wymagania.

Do najwa niejszych wymagań prawa ochrony środowiska stawianych du ym chlewniom przemysłowym nale ą:

- uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zob. II.2.4) - jest to decyzja kończąca procedurę oceny oddziaływania na środowiska, przy czym w zale ności od wielkości chlewni w ramach tej procedury raport o oddziaływaniu na środowisko mo e być wymagany obligatoryjnie lub tylko fakultatywnie (zob. II.2.1 i II.2.4.5).
- uzyskanie określonych pozwoleń emisyjnych, przy czym: dla ferm posiadających powy ej 2000 stanowisk dla świń o wadze powy ej 30 kg lub 750 stanowisk dla macior wymagane jest pozwolenie zintegrowane (zob. II.3), a dla ferm mniejszych - pozwolenia sektorowe (na emisję ścieków do wód lub ziemi, emisję zanieczyszczeń do powietrza, wytwarzanie odpadów).

Zestawienie obowiązków uzyskiwania wymienionych wy ej decyzji przedstawiają poni sze tabele.

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach (zob. te II.2.4.5)¹:

<p>Fermy do hodowli co najmniej 210 du ych jednostek przeliczeniowych zwierząt (DJP).</p> <p>210 DJP to alternatywnie: 600 macior, 1500 tuczników (świnie pow. 30 kg), 3000 warchlaków 2-4 miesięcznych (świnie pow. 30 kg) albo 10.500 prosiąt do 2 miesięcy (świnie poni ej 30 kg)</p>	<p>Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach - obligatoryjny raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko</p>
<p>Fermy do hodowli co najmniej 40 du ych jednostek przeliczeniowych zwierząt (DJP) - jeśli ferma zlokalizowana jest w granicach administracyjnych miast, w obrębie zwartej zabudowy wsi lub na terenach objętych formami ochrony przyrody na art. 6 ust. 1 podstawie ustawy o ochronie przyrody.</p> <p>40 DJP to alternatywnie: 114 macior, 285 tuczników (świnie pow. 30 kg), 571 warchlaków 2-4 miesięcznych (świnie pow. 30 kg) albo 2000 prosiąt do 2 miesięcy (świnie poni ej 30 kg)</p>	<p>Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach - fakultatywny raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko</p>

¹ Na podstawie § 2 ust. 1 pkt 43, § 3 ust. 1 pkt 90 oraz załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 ze zm.)

<p>Fermy do hodowli co najmniej 60 du ych jednostek przeliczeniowych zwierząt (DJP) - jeśli ferma zlokalizowana jest na pozostałych obszarach.</p> <p>60 DJP to alternatywnie: 171 macior, 428 tuczniaków (świnie pow. 30 kg), 857 warchlaków 2-4 miesięcznych (świnie pow. 30 kg) albo 3000 prosiąt do 2 miesięcy (świnie poni ej 30 kg)</p>	<p>Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach - fakultatywny raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko</p>
---	---

Pozwolenia emisyjne (zob. te II.3.2)²:

<p>Fermy posiadające powy ej 2000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior.</p>	<p>Pozwolenie zintegrowane</p>
<p>Fermy posiadające poni ej 2000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior.</p>	<p>Pozwolenia emisyjne sektorowe</p>

Dodatkowo lokalizacja i budowa chlewni podlega ogólnym wymaganiom procesu inwestycyjnego, a więc - najczęściej - obowiązkowi uzyskania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego) oraz pozwolenia na budowę (zob. II.2.1, II.2.3 i II.2.5).

Niniejsze opracowanie dotyczyć ma głównie ferm du ych, dla których wymagana jest zarówno decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, jak i pozwolenie zintegrowane.

Dlatego te szczególnie dokładnie omówione zostaną właśnie decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach (jako kluczowa dla określenia wymagań ochrony środowiska w trakcie procesu inwestycyjnego), a tak e pozwolenie zintegrowane. Nie będą natomiast omawiane sektorowe pozwolenia emisyjne.

II.2. Etapy procesu inwestycyjnego

II.2.1. Etapy procesu inwestycyjnego - przegląd

Na tle obowiązujących w Polsce aktów prawnych wyróżnić mo na wskazane ni ej podstawowe etapy kontroli procesu inwestycyjnego dla inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Dotyczą one również chlewni przeznaczonych dla określonej liczby zwierząt (zob. tabela w rozdz. II.1).

Etapy te to:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (zob. II.2.2) albo - w przypadku jego braku - decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (zob. II.2.3),
2. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (zob. II.2.4),
3. Pozwolenie na budowę albo zgłoszenie budowy czy robót budowlanych (zob. II.2.5).

² Na podstawie pkt 6 ppkt 8) załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)

Warto zwrócić uwagę, że w przypadku tworzenia nowych ferm hodowlanych (chlewni) może być do czynienia z dwoma sytuacjami:

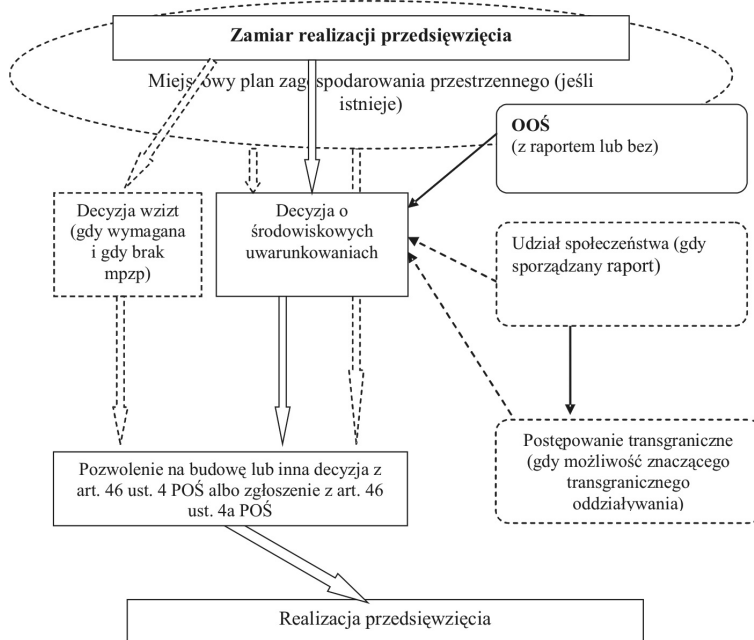
- budowy nowej chlewni,
- adaptacji istniejących już budynków gospodarczych w taki sposób, aby hodować w nich znacznie większą liczbę zwierząt.

W pierwszym przypadku, konieczne jest uzyskanie pozwolenia na budowę poprzedzonego decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach (a więc i oceną oddziaływania na środowisko), a w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - także decyzją o warunkach zabudowy.

W drugim przypadku wymagane jest zgłoszenie zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego, o ile podjęcie w nim działalności hodowlanej spowoduje zmianę warunków np. higieniczno-sanitarnych lub ochrony środowiska (art. 71 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane) - a może także, że wprowadzenie znacznej liczby zwierząt takie zmiany spowoduje.

Zgłoszenie również musi być poprzedzone decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach (a więc i oceną oddziaływania na środowisko).

Etapy kontroli procesu inwestycyjnego przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

II.2.2. Planowanie przestrzenne w gminie

II.2.2.1. Wprowadzenie

Jednym z podstawowych sposobów wpływu gminy jako wspólnoty mieszkańców na to jakie inwestycje będą na jej terenie realizowane jest planowanie przestrzenne. Procedurę zagospodarowania przestrzennego reguluje ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zm.; dalej: upzp).

Na planowanie przestrzenne w gminie składa się ustalenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (zwane dalej „studium”) oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (zwany dalej „planem miejscowym”).

Tylko jednak miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ma rangę prawa miejscowego (powszechnie obowiązującego na danym terenie aktu prawnego). Ustala on przeznaczenie terenu, w tym określa sposoby zagospodarowania i warunków zabudowy terenu.

Politykę przestrzenną gminy określa zaś studium (akt wewnętrzny, wiążący dla organów administracji, które go przyjęły - art. 9 ust. 4 upzp).

II.2.2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

W studium uwzględnia się w szczególności uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (art. 10 ust. 1 pkt 3 upzp) oraz z potrzeb i możliwości rozwoju gminy (art. 10 ust. 2 pkt 7 upzp).

W studium określa się te w szczególności kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzennego oraz uytkania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy (art. 10 ust. 2 pkt 2 upzp), a także obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (art. 10 ust. 2 pkt 9 upzp) oraz kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej (art. 10 ust. 2 pkt 10 upzp).

Projekt studium sporządza wójt, burmistrz albo prezydent miasta. Art. 11 upzp szczegółowo określa procedurę przygotowania studium, które następnie przyjmowane jest w drodze uchwały rady gminy.

W procesie przygotowania studium wymagane jest m.in. wyłożenie jego projektu do publicznego wglądu na okres co najmniej 30 dni, zorganizowanie dyskusji publicznej (art. 11 pkt 10 upzp) oraz umożliwienie w społeczeństwie wnoszenia uwag przez okres co najmniej 21 dni (art. 11 pkt 1 i 11 upzp).

Złożone uwagi rozpatrywane są przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W przypadku ich nieuwzględnienia ma on obowiązek przekazania ich radzie gminy, która rozstrzyga o sposobie ich rozpatrzenia (art. 11 pkt 11 i 12 oraz art. 12 upzp).

Ważną cechą studium jest to, iż jest ono wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych (art. 9 ust. 4 upzp).

Zabezpieczenie interesu publicznego w zakresie ograniczenia lokalizacji zbyt dużych chlewni przemysłowych bądź też przed ich zbyt dużą ilością na terenie danej gminy może więc i powinno być dokonane już na poziomie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W dokumencie tym, który jednak nie ma charakteru prawa miejscowego, można zawrzeć kierunkowe wskaźniki dotyczące produkcji rolnej na terenie gminy, w tym pewne ograniczenia dotyczące lokalizacji chlewni przemysłowego chowu zwierząt.

II.2.2.3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP)

Dalsze ograniczenia lokalizacji chlewni gmina może zawrzeć w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (dalej: mpzp). Trzeba jednak pamiętać, że - jak wspomniano wyżej - miejscowy plan nie może być sprzeczny z ustaleniami studium. Plan miejscowy ustala się w celu przeznaczenia terenów oraz określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy.

Zgodnie z zasadą tzw. „władztwa planistycznego” gminy, mpzp uznać można za jeden z najważniejszych instrumentów, jakimi może użyć gmina, aby zapobiegać niechcianym i nieodpowiednim z punktu widzenia interesu gminy inwestycjom.

Trzeba jednak zwrócić uwagę na jeden z wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z listopada 2005 r. (II SU/Lu, 386/05), w którym sąd ten - choć przyznał, że gmina może w pewnych wypadkach ograniczać w mpzp uprawnienia właścicieli - to orzekł jednak, iż mpzp nie może zawierać dowolnych ograniczeń, zakazów lub nakazów nieprzewidzianych w ustawie, np. określać górnego pułapu produkcji świń na fermie.

Wyrok ten jest dość precedensowy - w przypadku utrzymania tej linii orzecznictwa mielibyśmy do czynienia z dość istotnym ograniczeniem władztwa planistycznego gminy.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uchwała rada gminy po przeprowadzeniu odpowiedniej (na ogół długotrwałej) procedury.

Zgodnie z art. 15 ust. 2 mpzp w miejscowym planie obowiązkowo określa się m.in.:

1. przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnymi zasadami zagospodarowania;
2. zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego;
3. zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
4. zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
5. wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych;
6. parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy;
7. granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów, w tym terenów górniczych, a także narzuconych na niebezpieczeństwo powodzi oraz zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych;
8. szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy.

W ramach tych elementów w planie miejscowym można wprowadzać na określonym obszarze gminy ograniczenia w lokalizacji pewnego typu inwestycji (zob. jednak powołany wyżej wyrok WSA w Lublinie).

Przed uchwaleniem mpzp wymagane jest sporządzenie **prognozy oddziaływania na środowisko, która jest kluczowym elementem postępowania w sprawie oceny oddziaływania skutków realizacji planu na środowisko** (czyli tzw. „strategicznej” oceny oddziaływania na środowisko, jak określane są takie oceny w odniesieniu do planów, programów, strategii itp.).

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa tę własną procedurę wnoszenia uwag i wniosków przez społeczeństwo - niezależną od tej uregulowanej w ustawie - Prawo ochrony środowiska (zob. art. 43 ust. 3 ustawy POŚ), choć z założenia podobną. Procedura ta wydaje się przy tym analogiczna jak przy sporządzeniu studium, z tym, że przepisy jej dotyczące są bardziej szczegółowe: oprócz stwierdzenia, że organ opracowujący projekt planu wyklada go do publicznego wglądu wyznaczając przy tym nie krótszy niż 14 dni okres na składanie przez społeczeństwo uwag precyzyjnie, że uwagi te mogą być składane przez każdego, kto kwestionuje ustalenia przyjęte w projekcie planu - również drogą elektroniczną, z tym, że muszą być one opa-

trzone bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy wa nego kwalifikowanego certyfikatu (co wymaga wykupienia takiego odpowiedniego uprawnienia do u ywania podpisu elektronicznego) - art. 17 pkt 10 - 14 i art. 18 ustawy o planowaniu.

Obecna ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - inaczej, ni poprzednio obowiązująca ustawa z 1994 r. - nie przewiduje mo liwości składania zarzutów i protestów przez osoby, których uwagi do projektu nie zostały uwzględnione, a co za tym idzie - równie mo liwości składania skarg do sądu administracyjnego przez osoby, których zarzuty nie zostały uwzględnione.

Uchwała o przyjęciu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego mo e obecnie podlegać zaskar eniu do sądu administracyjnego na zasadach ogólnych, tj. na podstawie art. 101 ustawy z 1990 r. o samorządzie gminnym³ (zgodnie z art. 101 tej ustawy: „Ka dy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą lub zarządzeniem podjętymi przez organ gminy w sprawie z zakresu administracji publicznej, mo e - po bezskutecznym wezwaniu do usunięcia naruszenia - zaskar yć uchwałę do sądu administracyjnego.”).

II.2.3. Warunki zabudowy i zagospodarowania terenu (wzizt)

II.2.3.1. Decyzja wzizt

Jak wspomniano wy ej, uregulowana w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wymagana jest tylko w przypadku, gdy na danym terenie nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W przypadku, gdy plan istnieje - inwestor musi uzyskać tylko pozwolenie na budowę (wydawane bezpośrednio na podstawie mpzp), poprzedzone w niektórych wypadkach decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach (zob. II.2.4).

Decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu występuje w dwóch wariantach:

- decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz
- decyzji o warunkach zabudowy (dla inwestycji innych ni „celu publicznego”).

Chlewnie nie nale ą do inwestycji celu publicznego, a więc w przypadku braku planu wymagać będą decyzji o warunkach zabudowy.

Wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu nie rodzi jeszcze adnych praw do realizacji inwestycji - mamy tu do czynienia z weryfikacją zamierzeń inwestora dokonywaną przez organy administracji.

Decyzja wzizt jest wią ąca dla organu wydającego pozwolenie na budowę.

II.2.3.2. Warunki wydania decyzji wzizt

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym szczegółowo określa warunki, pod jakimi mo e być wydana decyzja o warunkach zabudowy. Zgodnie z art. 61 ust. 1 tej ustawy wydanie takiej decyzji jest mo liwe jedynie w przypadku łącznego spełnienia następujących warunków:

1. co najmniej jedna działka sąsiednia, dostępna z tej samej drogi publicznej, jest zabudowana w sposób pozwalający na określenie wymagań dotyczącej nowej zabudowy w zakresie kontynuacji funkcji, parametrów, cech i wskaźników

³ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 Nr 142, poz. 1591 ze zm.)

- kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym gabarytów i formy architektonicznej obiektów budowlanych, linii zabudowy oraz intensywności wykorzystania terenu (tzw. dobre sąsiedztwo);
2. teren ma dostęp do drogi publicznej;
 3. istniejące lub projektowane uzbrojenie terenu jest wystarczające do zamierzenia budowlanego;
 4. teren nie wymaga uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne albo jest objęty zgodą uzyskaną przy sporządzaniu miejscowych planów;
 5. decyzja jest zgodna z przepisami odrębnymi (w tym przepisami z zakresu ochrony środowiska).

Jeśli powyższe warunki są spełnione, to organ nie może odmówić wydania decyzji (art. 64 w zw. z art. 56 ustawy o planowaniu). Warto przy tym zwrócić uwagę na warunek wymieniony w pkt 1 powyżej (dobre sąsiedztwo). Rozwiązanie przyjęte w tym przepisie już spotkało się z krytyką jako trudne do zastosowania w praktyce (w wielu przypadkach ciężko jest stwierdzić, czy warunek ten został spełniony). Z drugiej strony, rygorystyczne podejście do tego warunku uniemożliwiłoby lokalizację chlewni na danym obszarze, w sytuacji, gdy w pobliżu nie ma innego równie dużego gospodarstwa hodowlanego.

II.2.3.3. Wzrost a OOS

Obecnie - tj. od lipca 2005 r. - wydanie decyzji wzrost **nie jest już związane z koniecznością uprzedniego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko** (przy czym przepisy nie określają wzajemnych relacji wzrost oraz decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia - zob. niżej).

II.2.3.4. Organy wydające decyzję wzrost

Decyzję o warunkach zabudowy wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta (art. 60 ust. 1 upzp). Jedynie w przypadku lokalizacji inwestycji na terenach zamkniętych⁴ decyzję tę, zgodnie z art. 60 ust. 3 upzp wydaje wojewoda (lokalizacja chlewni na terenach zamkniętych w praktyce jest jednak mało prawdopodobna).

Decyzję o warunkach zabudowy wydaje się po uzgodnieniu warunków lokalizacji z odpowiednimi organami, wymienionymi art. 53 ust. 4 upzp (art. 64 ust. 1 upzp).

II.2.3.5. Strony postępowania o wydanie decyzji wzrost

W każdym postępowaniu administracyjnym istotne jest określenie, komu przysługuje w nim status strony.

Uprawnienia stron

Stronom postępowania przysługują bowiem w postępowaniu określone uprawnienia takie jak:

- otrzymanie zawiadomienia o wszczęciu postępowania,
- otrzymanie zawiadomienia o decyzjach i innych czynnościach organów administracji publicznej (np. o wystąpieniu przez organ prowadzący postępowanie o zajęcie stanowiska przez inny organ - zaopiniowanie lub uzgodnienie - por. art. 106 § 2 Kpa),

⁴ Teren zamknięty to - zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 11 upzp - „teren zamknięty, o którym mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne”, czyli teren „o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa”

- w ka dym stadium postępowania - prawo przeglądania akt sprawy oraz sporządzanie z nich notatek i odpisów, a tak e prawo ądania uwierzytelnienia sporządzonych przez siebie odpisów z akt sprawy lub wydania z akt sprawy uwierzytelnionych odpisów (o ile jest to uzasadnione wa nym interesem strony),
- zgłaszanie wniosków dowodowych (organ ma przy tym obowiązek uwzględnienia ądania strony przeprowadzenia dowodu, je eli przedmiotem dowodu jest okoliczność mająca znaczenie dla sprawy; nieuwzględnienie ądania mo e nastąpić, jeśli ądanie to nie zostało zgłoszone w toku przeprowadzania dowodów lub w czasie rozprawy i je eli dotyczy ono okoliczności ju stwierdzonych innymi dowodami, chyba e mają one znaczenie dla sprawy),
- otrzymanie zawiadomienia o miejscu i terminie przeprowadzenia dowodu ze świadków, biegłych lub oględzin - przynajmniej na siedem dni przed terminem oraz prawo brania udziału w przeprowadzeniu dowodu, w tym zadawania pytań świadkom, biegłym i stronom oraz składania wyjaśnień,

oraz - co szczególnie istotne:

- **mo liwość zło enia odwołania od decyzji,**
- **mo liwość zaskar enia decyzji organu II instancji do sądu administracyjnego.**

Krąg stron przy wydawaniu decyzji wziżt

W przypadku decyzji wziżt (a tak e omówionej ni ej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach) krąg stron nale y określać na ogólnych, przewidzianych w Kpa zasadach i zgodnie z interpretacją sądów administracyjnych prezentowaną w sprawach dotyczących decyzji wziżt. Zgodnie z tymi zasadami i orzecznictwem za strony przy wydawaniu wskazanych wy ej decyzji uznawane są osoby, na których nieruchomości wpływać mo e oddziaływanie planowanej inwestycji. Za osoby takie sądy uznawały przy tym: najbli szych (bezpośrednich) sąsiadów planowanego przedsięwzięcia (nie tylko właściciele nieruchomości, ale tak e u tytkowników wieczystych, zarządców, a tak e właściciele wszystkich mieszkań spółdzielczych w bloku sąsiadującym z inwestycją), a często tak e osoby, których nieruchomości mimo, e nie graniczyły bezpośrednio z planowanym przedsięwzięciem to nara one były na jego powodowane przez nie ucią liwości (np. hałas, zanieczyszczenia). Z natury rzeczy szkodliwe oddziaływanie inwestycji najmocniej dotyczyć będzie nieruchomości poło one najbli ej, ale przecie mo e rozciągać się ono o wiele dalej. Kwestia takiego rozszerzenia kręgu stron wymaga oczywiście osobnej analizy w ka dej konkretnej sytuacji.

II.2.4. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia i ocena oddziaływania na środowisko (OOS)

II.2.4.1. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach a OOS

Jak wspomniano wy ej, du e chlewnie przemysłowe zaliczane są tzw. przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a więc wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (zob. II.2.4.5 oraz tabelka umieszczona w rozdz. II.1 wskazująca wartości progowe, powy ej których chlewnie podlegają ocenie).

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm. - dalej; ustawa POŚ) procedurę oceny oddziaływania na środowisko kończy formalnie decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (dalej: decy-

zja o środowiskowych uwarunkowaniach lub decyzja środowiskowa)⁵.

Ocena oddziaływania na środowisko nie jest natomiast już obecnie wymagana w trakcie procedury wydawania decyzji wzięt ani pozwolenia na budowę.

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest zatem obecnie - w odniesieniu do kwestii ochrony środowiska - kluczowym podejmowanym w trakcie procesu inwestycyjnego rozstrzygnięciem.

II.2.4.2. Kiedy wymagana jest decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach

Uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (a więc i przeprowadzenie OOŚ) konieczne jest m.in. przed:

- uzyskaniem pozwolenia na budowę,
- dokonaniem wymaganego przez ustawę Prawo budowlane zgłoszenia zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części (co mo e mieć miejsce w przypadku adaptowania istniejących budynków na fermy przemysłowe), a tak e zgłoszenia budowy lub robót budowlanych (art. 46 ust. 4 i 4a ustawy POŚ)

- oczywiście o ile pozwolenie to lub zgłoszenie dotyczy wspomnianego wy ej przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko, czyli np. chlewni powy ej określonej wielkości (zob. II.2.4.5 i tabelka w rozdz. II.1).

Inwestor składający wniosek o pozwolenie na budowę lub dokonujący zgłoszenia musi więc do nich dotaczyć odpowiednią decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach.

II.2.4.3. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach a pozwolenie na budowę

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest wią ąca dla organów wydających pozwolenie na budowę (art. 56 ust. 9 ustawy POŚ).

Wymagania określone w decyzji środowiskowej muszą te być uwzględnione w opracowanym przez inwestora projekcie budowlanym (art. 20 ust. 1 pkt 1 i art. 35 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo budowlane).

II.2.4.4. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach a mpzp i wzięt

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach musi być zgodna z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (niezgodność planowanego przedsięwzięcia z tym planem powinna powodować odmowę wydania decyzji - na temat przesłanek odmowy wydania decyzji zob. II.2.4.14).

aden przepis nie określa natomiast relacji decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach do decyzji wzięt, tzn. nie ma przepisu stanowiącego, e decyzja wzięt jest wią ąca dla decyzji środowiskowej, ani te odwrotnie. aden przepis nie określa te , która z tych decyzji ma być uzyskana wcześniej (inwestor mo e więc ubiegać się o obydwie jednocześnie).

Oczywiście ze względów praktycznych obie decyzje nie powinny być ze sobą sprzeczne.

⁵ Szczegółowo na temat decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - zob. M. Bar, J. Jendrośka, Proces inwestycyjny a ochrona środowiska: decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach i inne wymagania prawne. Praktyczny poradnik prawny, Centrum Prawa Ekologicznego, Wrocław (informacje o publikacji i sposobie zamawiania na stronie www.jjb.com.pl/publikacje.html)

II.2.4.5. Kategorie przedsięwzięć

W zależności od wielkości chlewni może ona należeć do tzw. I grupy przedsięwzięć (dla których w procedurze OOS raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko sporządza się obojętnie) albo do grupy II (dla których raport sporządza się wtedy, gdy postanowi tak organ wydający decyzję środowiskową po zasięgnięciu opinii innych odpowiednich organów - zob. niżej).

O zaliczeniu chlewni do grupy I lub II (lub też o pozostawieniu jej poza tymi grupami) przesądzą przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 ze zm.).

Zgodnie z tym rozporządzeniem (zob. też tabela w rozdz. II.1):

- do I grupy przedsięwzięć należą farmy do hodowli co najmniej 210 sztuk jednostek przeliczeniowych zwierząt (DJP), przy czym 210 DJP to alternatywnie: 600 macior, 1500 tuczników (świnie pow. 30 kg), 3000 warchlaków 2-4 miesięcznych (świnie pow. 30 kg) albo 10.500 prosiąt do 2 miesięcy (świnie poniżej 30 kg)
- do II grupy przedsięwzięć należą farmy do hodowli co najmniej:

- 40 sztuk jednostek przeliczeniowych zwierząt (DJP) - jeśli ferma zlokalizowana jest w granicach administracyjnych miast, w obrębie zwartej zabudowy wsi lub na terenach objętych formami ochrony przyrody na art. 6 ust. 1 podstawie ustawy o ochronie przyrody⁶, przy czym 60 DJP to alternatywnie: 171 macior, 428 tuczników (świnie pow. 30 kg), 857 warchlaków 2-4 miesięcznych (świnie pow. 30 kg) albo 3000 prosiąt do 2 miesięcy (świnie poniżej 30 kg),

- 60 sztuk jednostek przeliczeniowych zwierząt (DJP) - jeśli ferma zlokalizowana jest na pozostałych obszarach, przy czym 60 DJP to alternatywnie: 171 macior, 428 tuczników (świnie pow. 30 kg), 857 warchlaków 2-4 miesięcznych (świnie pow. 30 kg) albo 3000 prosiąt do 2 miesięcy (świnie poniżej 30 kg).

Fermy mniejsze, przeznaczone dla - odpowiednio - liczby zwierząt poniżej 40 albo 60 DJP, mogą należeć do tzw. III grupy przedsięwzięć, jeżeli zostanie uznane, że mogą one znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 (przy czym mogą być zlokalizowane również poza tym obszarem). Przedsięwzięcia takie również wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (zob. też II.2.3.14). Omówienie tego zagadnienia przekracza jednak ramy niniejszego opracowania.

II.2.4.6. Organy wydające decyzję środowiskową

Organami właściwymi do wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach są - w zależności od rodzaju przedsięwzięcia:

- wojewoda,
- starosta,
- dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych,
- wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

W przypadku chlewni (niezależnie od tego czy należą one do I czy II grupy przedsięwzięć) organem właściwym do wydania decyzji najczęściej jest **wójt, burmistrz lub prezydent miasta**.

⁶ Obszary te to: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, ujęcia ekologiczne.

Jedynie w przypadku, gdyby chlewnia miała być lokalizowana na terenie zamkniętym⁷ (co w praktyce wydaje się raczej mało prawdopodobne), decyzję wydawałby wojewoda.

II.2.4.7. Postanowienie co do potrzeby sporządzenia raportu dla przedsięwzięć z II grupy i opiniowanie tego postanowienia przez właściwe organy

W odniesieniu do przedsięwzięć należących do tzw. II grupy (w tym wspomnianych wyżej chlewni należących do II grupy przedsięwzięć), organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach decyduje czy inwestor w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko musi czy też nie przedłożyć dokument zwany raportem o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (zob. II.2.4.8).

W tym celu organ ten wydaje odpowiednie postanowienie, w którym stwierdza obowiązek lub brak obowiązku przedłożenia raportu. W przypadku stwierdzenia obowiązku przedłożenia raportu organ określa również jego zakres (art. 51 ust. 2 ustawy POŚ).

Stronom postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (na temat stron zob. II.2.4.15) przysługuje prawo złożenia zaalenia na to postanowienie (art. 51 ust. 5 ustawy POŚ), co oznacza, że organ wydający decyzję powinien poczekać z jej wydaniem aż postanowienie to stanie się ostateczne (7 dni od doręczenia stronom w przypadku, gdy nikt nie złoży na nie zaalenia), albo - jeśli złożone zostało zaalenie - do czasu jego rozpatrzenia.

Przed wydaniem postanowienia co do potrzeby sporządzenia i zakresu raportu, organ musi zasięgnąć opinii innych właściwych organów. W przypadku ferm hodowlanych organami tymi w praktyce będą:

- starosta (jako organ ochrony środowiska)
- powiatowy państwowy inspektor sanitarny (organ ochrony zdrowia).

W przypadku, gdyby planowana chlewnia mogła znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 organem opiniującym byłby również wojewoda (opiniowanie to nie byłoby potrzebne w przypadku, gdyby to wojewoda był organem wydającym decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 383 ustawy POŚ), co jednak - jak wspomniano wyżej - jest mało prawdopodobne).

Opinie wskazanych wyżej organów wydawane są w formie postanowienia, na które stronom postępowania również służy zaalenie (art. 106 § 5 Kpa), co oznacza, że organ wydający decyzję powinien poczekać aż postanowienia te staną się ostateczne (7 dni od doręczenia stronom), albo - jeśli złożone zostało zaalenie - do czasu jego rozpatrzenia⁸.

Opinie - w przeciwieństwie do uzgodnień - nie są dla organu zwracającego się o opinie wiążące, w praktyce jednak organy wydające decyzje przychylają się do nich - zwłaszcza, jeśli opinie te sugerują, aby w danym przypadku założyć raportu.

⁷ Teren dostępny wyłącznie dla osób uprawnionych oraz wyznaczony w sposób określony w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne - definicja z art. 3 pkt 40 ustawy POŚ

⁸ Zgodnie z orzecznictwem NSA do naruszenia art. 106 § 1 Kpa dojdzie również wtedy, gdy decyzja w postępowaniu głównym zostanie wydana przed rozpoznaniem zaalenia na postanowienie w przedmiocie zajęcia stanowiska (teza druga wyroku NSA z 26 listopada 1999 r., IV SA 1512/98 - LEX nr 48178; uchwała siedmiu sędziów NSA z 9 listopada 1998 r., OPS 8/98 - ONSA 1999, nr 1, poz. 7).

II.2.4.8. Raport OOŚ

Dla przedsięwzięć z grupy I oraz dla tych przedsięwzięć z grupy II, dla których wydano postanowienie o konieczności jego sporządzenia, inwestor musi taki raport przedłożyć.

Raport musi spełniać wymagania określone w art. 52 ustawy POŚ, a tak e uwzględniać wskazania zawarte w postanowieniu o ustaleniu zakresu raportu. Jak wspomniano wyżej, postanowienie takie wydawane jest dla przedsięwzięć z II grupy. Na żądanie inwestora może być ono wydane także dla przedsięwzięć z grupy I - musi on wtedy, jeszcze przed złożeniem wniosku o wydanie decyzji środowiskowej, zwrócić się do organu o ustalenie zakresu raportu (art. 49 ust. 1 ustawy POŚ).

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy POŚ raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (pominięto poniżej elementy odnoszące się wyłącznie do przedsięwzięć innych niż chlewnie, np. do dróg):

1. opis planowanego przedsięwzięcia, a w szczególności:
 - a) charakterystykę całego przedsięwzięcia i warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji,
 - b) główne cechy charakterystyczne procesów produkcyjnych,
 - c) przewidywane wielkości emisji, wynikające z funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia,
 2. opis elementów przyrodniczych środowiska, objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia,
 3. opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 4. opis analizowanych wariantów, w tym wariantu:
 - a) polegającego na niepodejmowaniu przedsięwzięcia,
 - b) najkorzystniejszego dla środowiska,- wraz z uzasadnieniem ich wyboru,
 5. określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko analizowanych wariantów, w tym również w wypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a także możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko,
 6. analizę i ocenę możliwych zagrożeń i szkód dla zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w szczególności zabytków archeologicznych, w obrębie terenu, na którym ma być realizowane przedsięwzięcie,
 7. uzasadnienie wybranego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na:
 - a) ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę i powietrze,
 - b) powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi, klimat i krajobraz,
 - c) dobra materialne,
 - d) zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków,
 - e) wzajemne oddziaływanie wymienionymi wyżej między elementami,
 8. opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obejmujący bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko, wynikające z:
 - a) istnienia przedsięwzięcia,
 - b) wykorzystywania zasobów środowiska,
 - c) emisji,
-

-
- oraz opis metod prognozowania, zastosowanych przez wnioskodawcę,
 - 9. opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
 - 10. jeżeli planowane przedsięwzięcie jest związane z uyciem instalacji, porównanie, z zastrzeżeniem ust. 2, proponowanej technologii z technologią spełniającą wymagania, o których mowa w art. 143,
 - 11. wskazanie, czy dla planowanego przedsięwzięcia konieczne jest ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania oraz określenie granic takiego obszaru, ograniczeń w zakresie przeznaczenia terenu, wymagań technicznych dotyczących obiektów budowlanych i sposobów korzystania z nich,
 - 12. przedstawienie zagadnień w formie graficznej,
 - 13. analizę możliwości konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem,
 - 14. przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji,
 - 15. wskazanie trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, jakie napotkano, opracowując raport,
 - 16. streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w raporcie,
 - 17. nazwisko osoby lub osób sporządzających raport,
 - 18. źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.

Jak wspomniano wyżej, dla przedsięwzięć należących do grupy II organ może w odpowiednim postanowieniu ustalić wymagany zakres raportu. Nie może przy tym wykraczać poza zakres określony w art. 52 ust. 1 ustawy POŚ, ale z drugiej strony z większości elementów wymienionych w tym artykule nie może zrezygnować (rezygnacja ta jest możliwa jedynie w odniesieniu do wymienionych wyżej punktów 4a), 12, 13 i 14 - zob. art. 52 ust. 1a ustawy POŚ).

W postanowieniu tym natomiast określić można, na jakim poziomie szczegółowości poszczególne elementy powinny być opisane (na co należałoby w danym przypadku zwrócić szczególną uwagę).

II.2.4.9. Uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia i właściwe organy

Przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, organ, który ma ją wydać, musi najpierw uzgodnić warunki realizacji przedsięwzięcia z innymi właściwymi organami.

W przypadku ferm hodowlanych organami tymi w praktyce będą:

- starosta (jako organ ochrony środowiska)
- powiatowy państwowy inspektor sanitarny (organ ochrony zdrowia).

W przypadku, gdyby planowana chlewnia mogła znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 organem uzgadniającym byłby również wojewoda (uzgodnienie to nie byłoby potrzebne w przypadku, gdyby to wojewoda był organem wydającym decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 383 ustawy POŚ), co jednak - jak wspomniano wyżej - jest mało prawdopodobne).

II.2.4.10. Treść i uzasadnienie decyzji

W decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach właściwy organ określa, zgodnie z art. 56 ust. 2:

- rodzaj i miejsce realizacji przedsięwzięcia,
- warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich,
- wymagania dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w projekcie budowlanym,
- wymogi w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii przemysłowych, w odniesieniu do przedsięwzięć zaliczanych do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii,
- wymogi w zakresie ograniczania transgranicznego oddziaływania na środowisko w odniesieniu do przedsięwzięć, dla których przeprowadzono postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko,
- w przypadku, o którym mowa w art. 135 ust. 1 - stwierdzenie konieczności utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania.

Ponadto, zgodnie z art. 75 ust. 5 ustawy POŚ, w decyzji tej określić należy wymagany zakres kompensacji przyrodniczej. Do obowiązku określenia kompensacji odnoszą się także art. 35 i 35a uop.

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach, zgodnie z art. 56 ust. 7 ustawy POŚ, wymaga zawsze uzasadnienia, nawet jeżeli uwzględnia ona w całości żądanie wnioskodawcy.

Uzasadnienie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, niezależnie od wymagań wynikających z przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, powinno zawierać informacje o sposobie wykorzystania uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa oraz informacje dotyczące konieczności wykonania analizy porównawczej (art. 56 ust. 8).

II.2.4.11. Udział społeczeństwa i uprawnienia organizacji ekologicznych

W przypadku, gdy w ramach postępowania sporządzany jest raport o oddziaływaniu na środowisko (czyli dla wszystkich chlewni z grupy I przedsięwzięć oraz dla tych z grupy II, dla których obowiązek wykonania raportu został nałożony postanowieniem odpowiedniego organu - zob. II.2.4.7), organ prowadzący postępowanie zobowiązany jest przeprowadzić procedurę udziału społeczeństwa, tj. umożliwić społeczeństwu składanie uwag i wniosków dotyczących przedsięwzięcia (zob. II.4.1).

W postępowaniach, w których obowiązkowe jest umożliwienie udziału społeczeństwa, organizacjom ekologicznym przysługuje prawo wzięcia udziału w postępowaniu na prawach strony (zob. II.4.2).

II.2.4.12. „Nakaz” realizacji przedsięwzięcia w wariantach innym niż proponowany

Zgodnie z art. 55 ustawy POŚ, jeżeli z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (tj. z raportu, uzgodnień właściwych organów, wyników udziału społeczeństwa) wynika zasadność realizacji przedsięwzięcia w wariantach innym niż proponowany, organ administracji, za zgodą wnioskodawcy, wskazuje w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wariant

dopuszczony do realizacji lub, w razie braku zgody wnioskodawcy, odmówi, w drodze decyzji, określenia środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia (na temat przesłanek odmowy wydania decyzji zob. te rozdz. II.2.4.14).

Powyższy przepis daje dużą swobodę organom w kształtowaniu treści decyzji. W praktyce jest on jednak raczej rzadko stosowany.

II.2.4.13. Konsekwencje wykazania negatywnego wpływu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000

W przypadku, gdy przeprowadzona OOS wykaże, że przedsięwzięcie będzie miało negatywny wpływ na obszar Natura 2000, to w zasadzie nie może być ono realizowane.

Realizacja tego przedsięwzięcia jest jednak dopuszczalna, jeżeli:

- przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym i gospodarczym
- jednocześnie nie istnieją rozwiązania alternatywne (art. 34 ustawy o ochronie przyrody⁹).

W takim przypadku decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach musi określać warunki wykonania kompensacji przyrodniczej zapewniającej spójność i właściwe funkcjonowanie sieci Natura 2000. Zapewnienie kompensacji jest koniecznym warunkiem realizacji przedsięwzięcia.

W przypadku natomiast, gdy przeprowadzona OOS wykaże, że przedsięwzięcie będzie miało negatywny wpływ na obszar Natura 2000, a na tym obszarze występuje gatunek lub siedlisko o znaczeniu priorytetowym, dla których dane przedsięwzięcie może być zagrożeniem, przesłanki ewentualnej dopuszczalności jego realizacji są ostrzejsze niż ogólne, podane wyżej, dotyczące obszarów bez priorytetowych siedlisk i gatunków. Katalog sytuacji, w których może na zezwolenie na realizację przedsięwzięcia jest mianowicie wyszyszy i sprowadza się do:

- ochrony zdrowia i życia ludzi;
- zapewnienia bezpieczeństwa publicznego;
- uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego.

Udzielenie zezwolenia w przypadku innych niż wyżej wymienione „wymogów nadrzędnego interesu publicznego” może nastąpić dopiero po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Przesłanką dopuszczalności przedsięwzięcia jest oczywiście również w tym wypadku brak rozwiązań alternatywnych.

Należy tak też zapewnić wykonanie kompensacji przyrodniczej określając jej warunki w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

II.2.4.14. Przesłanki odmowy wydania decyzji

Istnieje pewien ograniczony krąg sytuacji, w których organ może odmówić wydania decyzji środowiskowej.

Decyzja ta nie ma bowiem charakteru uznaniowo udzielanego zezwolenia, ale ma za zadanie określać warunki na jakich przedsięwzięcie może być realizowane z poszanowaniem interesów ochrony środowiska i ochrony zdrowia.

⁹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004, Nr 92, poz. 880 ze zm.).

Odmowa wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach może mianowicie nastąpić w następujących przypadkach:

1. niezgodność planowanego przedsięwzięcia z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (zob. II.2.4.4),
2. odmowa uzgodnienia przez organy uzgadniające (zob. II.2.4.9),
3. brak zgody inwestora na realizację przedsięwzięcia w wariantcie proponowanym przez organ, innym niż wnioskowany - w przypadku zastosowania art. 55 ustawy POŚ (zob. II.2.4.12),
4. niezgodność z przepisami szczególnymi (np. zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 7 ustawy Prawo wodne¹⁰, na terenach ochrony pośredniej strefy ochronnej ujęcia wody może być zabronione lub ograniczone m.in. lokalizowanie zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt¹¹) - kwestia ta najprawdopodobniej zostanie te podniesiona przez organy uzgadniające,
5. w przypadku gdy ocena oddziaływania na środowisko wykazuje negatywny wpływ planowanego przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 - brak określonych przesłanek pozwalających na realizację przedsięwzięcia mimo tego wpływu (na temat przesłanek - zob. II.2.4.13).

II.2.4.15. Strony postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Krąg stron postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach kształtuje się analogicznie jak krąg stron przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zob. II.2.3.5). Orzecznictwo dotyczące decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie zdążyło się jeszcze rozwinąć ze względu na to, że decyzję tę wprowadzono dopiero w lipcu 2005 r., przez analogię można na to jednak stosować orzecznictwo dotyczące decyzji wzięt.

Na temat uprawnień przysługujących stronom postępowania - zob. II.2.3.5.

II.2.5. Pozwolenie na budowę

Procedurę wydawania pozwolenia na budowę reguluje ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 ze zm.).

W przypadku budowy nowej inwestycji w postaci chlewni przemysłowego chowu zwierząt inwestor zobligowany jest do uzyskania pozwolenia na budowę.

II.2.5.1. Zgodność z decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach i inne warunki wydania pozwolenia na budowę

Jak wskazano wyżej, w przypadku przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 przed złożeniem wniosku o pozwolenie na budowę lub dokonaniem zgłoszenia wymagane jest uzyskanie **decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach**, co z kolei musi być poprzedzone przeprowadzeniem procedury oceny oddziaływania na środowisko (zob. II.2.4).

Zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 1 i art. 35 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego projekt budowlany musi być zgodny z decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach.

Zgodnie bowiem z art. 35 ust. 1 Prawa budowlanego, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na

¹⁰ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.)

¹¹ Strefę ochronną ujęcia wody oraz obowiązujące w niej ograniczenia ustanawia rozporządzeniem dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (art. 58 Prawa wodnego)

budowę lub odrębnej decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego właściwy organ sprawdza:

- zgodność projektu budowlanego z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu, **a tak e wymaganiami ochrony środowiska, w szczególności określonymi w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, o której mowa w ustawie POŚ,**
- zgodność projektu zagospodarowania działki lub terenu z przepisami, w tym techniczno-budowlanymi;
- kompletność projektu budowlanego i posiadanie wymaganych opinii, uzgodnień, pozwoleń i sprawdzeń oraz informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1b Prawa budowlanego,
- wykonanie projektu przez osobę posiadającą wymagane uprawnienia budowlane i legitymującą się aktualnym zaświadczeniem.

Wyczerpiecie to jest o tyle ważne, e jeśli powyższe wymagania zostały spełnione oraz gdy wniosek zło ono w terminie wa ności warunków zabudowy (gdy były wymagane) i zło one zostało stosowne oświadczenia o posiadaniu prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane, to organ nie może odmówić wydania pozwolenia na budowę (art. 35 ust. 4 Prawa budowlanego).

Organ wydający pozwolenie na budowę dla przedsięwzięć, dla których wymagane było uprzednie uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach ma obowiązek przesłać wydane pozwolenie organowi, który wydał decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla danego przedsięwzięcia (art. 38 ust. 1 Prawa budowlanego).

II.2.5.2. Organy wydające pozwolenie na budowę

Organem wydającym pozwolenie na budowę jest starosta (art. 82 ust. 2 Prawa budowlanego), a jedynie w niektórych przypadkach, m.in. na terenach zamkniętych - wojewoda (art. 82 ust. 3 Prawa budowlanego).

W miastach na prawach powiatu funkcje starosty (w tym w zakresie wydawania pozwoleń na budowę) pełni prezydent miasta (art. 92 ustawy o samorządzie powiatowym¹²).

II.2.5.3. Strony postępowania o wydanie pozwolenia na budowę

W przypadku wydawania pozwolenia na budowę **krąg osób, którym przysługuje status strony jest ograniczony** w stosunku do zasad ogólnych odnoszących się choćby do decyzji wziętych czy decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zob. II.2.3.5 i II.2.4.15).

Stronami w postępowaniu o wydanie pozwolenia na budowę są mianowicie tylko inwestor oraz właściciele, uytkownicy wieczyści lub zarządcy (w rozumieniu ustawy z 1997 r. o gospodarce nieruchomościami¹³) nieruchomości znajdujących się w obszarze oddziaływania obiektu (art. 28 ust. 2 Prawa budowlanego). Przez „obszar oddziaływania obiektu” należy natomiast rozumieć „teren wyznaczony w otoczeniu obiektu budowlanego na podstawie przepisów odrębnych, wprowadzających związane z tym obiektem ograniczenia w zagospodarowaniu tego terenu” (art. 3 pkt 20 Prawa budowlanego).

Wspomniane w powyższej definicji „przepisy odrębne” to np. przepisy pozwalające na wyznaczenie obszaru ograniczonego uytkowania, o którym mowa w art. 135 i następnym ustawy POŚ. Przyjęto się zaliczać do nich także przepisy techniczno-budowlane, zawierające regulacje odnoszące się do odległości obiektów i urządzeń budowlanych od innych obiektów i granic nieruchomości.

¹² Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.)

¹³ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.)

Na temat uprawnień przysługujących stronom postępowania - zob. II.2.3.5.

II.3. Pozwolenie zintegrowane

II.3.1. Wprowadzenie

Instytucja pozwolenia zintegrowanego w prawie polskim oparta jest na koncepcji zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń wyrażonej w dyrektywie IPPC¹⁴. Celem wydawania pozwoleń zintegrowanych jest skierowanie uwagi przedsiębiorców i organów administracji na problem oddziaływania instalacji na środowisko jako całość, tj. na wszystkie jego elementy, ściśle ze sobą powiązane i wzajemnie się warunkujące¹⁵.

II.3.2. Instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego

Pozwolenie zintegrowane wymagane jest dla instalacji, której funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w niej działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości. Rodzaje tych instalacji wymienione są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055). Obowiązkiem uzyskania pozwolenia zintegrowanego objęte są m.in. chlewnie przeznaczone do chowu lub hodowli świń posiadające więcej niż :

- 2.000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub,
- 750 stanowisk dla macior,

Wymienione są one w pkt 6 ppkt 8 załącznika do wspomnianego wyżej rozporządzenia Ministra Środowiska (zob. tabela w rozdz. II.1).

II.3.3. Organy wydające pozwolenie zintegrowane

Podobnie jak w przypadku innych pozwoleń emisyjnych, również w przypadku pozwoleń zintegrowanych organem właściwym do jego wydania może być starosta albo wojewoda - w zależności od rodzaju obiektu.

Podział kompetencji w zakresie wydawania pozwoleń emisyjnych oparty jest w prawie polskim na podziale przedsięwzięć zawartym w rozporządzeniu dotyczącym ocen oddziaływania na środowisko (wspomniane wyżej rozporządzenie Rady Ministrów z 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko), co oznacza, że:

- dla przedsięwzięć, dla których raport o oddziaływaniu na środowisko sporządzany jest obowiązkowo (wymienionych w § 2 tego rozporządzenia) pozwolenia emisyjne wydaje **wojewoda**,
- dla pozostałych przedsięwzięć (zarówno wymienionych w § 3 wskazanego wyżej rozporządzenia, jak i niewymienionych w nim w ogóle) pozwolenia emisyjne wydaje **starosta**.

W przypadku chlewni organem wydającym pozwolenie na budowę w praktyce jest **wojewoda** - jest on właściwy dla ferm przeznaczonych do hodowli powyżej 210 duzych jednostek przeliczeniowych, co jak wspomniano wyżej (zob. II.2.4.5), odpowiada 600 maciorom albo 1500 tucznikom albo 3000 warchlaków (wszystkie one należą do świń o wadze powyżej 30 kg) albo prosiętom w liczbie 10.500.

¹⁴ Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. WE L 257 z 10.10.1996)

¹⁵ Szerzej na temat pozwolenia zintegrowanego zob. J. Jendroška (red.), M. Bar, M. Górski, Zasady wydawania pozwoleń zintegrowanych. Praktyczny poradnik prawny, Centrum Prawa Ekologicznego, Wrocław (informacje o publikacji i sposobie zamawiania na stronie www.jjb.com.pl/publikacje.html)

Starosta byłby właściwy dla ferm mniejszych niżej wymienionych, ale oczywiście wciąż wymagających pozwolenia zintegrowanego, czyli np. przeznaczonych dla 2500 warchlaków, które należą do świń powyżej 30 kg.

Określenie czy w praktyce może wystąpić sytuacja, w której dla chlewni wymagającej pozwolenia zintegrowanego organem właściwym do jego wydania może być starosta nie jest proste ze względu na zastosowanie niejednakowych jednostek w rozporządzeniu w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, stanowiącym podstawę do określenia organu właściwego do wydania pozwolenia (duże jednostki przeliczeniowe) oraz w rozporządzeniu z 2002 r. określającym¹⁶, które instalacje wymagają pozwolenia zintegrowanego (liczba świń).

II.3.4. Treść i uzasadnienie pozwolenia zintegrowanego

Pozwolenie zintegrowane powinno spełniać wymagania określone dla sektorowych pozwoleń emisyjnych, wymienionych w art. 181 ust. 1 pkt 2-4 (pozwolenie na emisję gazów lub pyłów do powietrza, na emisję ścieków do wód lub do ziemi, pozwolenie na wytwarzanie odpadów), a także wymagania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód.

Dodatkowo pozwolenie zintegrowane powinno także określać:

- rodzaj prowadzonej działalności,
- sposoby osiągania wysokiego poziomu ochrony środowiska jako całości,
- sposoby ograniczania oddziaływań transgranicznych na środowisko,
- wielkość emisji hałasu wyznaczoną dopuszczalnymi poziomami hałasu poza zakładem, wyrażonymi wskaźnikami hałasu LAeq D i LA N, w odniesieniu do rodzajów terenów, o których mowa w art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy POŚ, oraz rozkład czasu pracy źródeł hałasu dla doby, wraz z przewidywanymi wariantami,
- ilość, stan i skład ścieków, o ile ścieki nie będą wprowadzane do wód lub do ziemi,
- ilość pobieranej wody, o ile nie zachodzi sytuacja, że woda ta pobierana jest wyłącznie na potrzeby instalacji,
- sposoby zapobiegania występowaniu i ograniczania skutków awarii oraz wymóg informowania o wystąpieniu awarii (o ile pozwolenie nie dotyczy zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (tych zakładów dotyczą bowiem przepisy odrębne),
- sposoby postępowania w przypadku zakończenia eksploatacji instalacji, w tym sposoby usunięcia negatywnych skutków powstałych w środowisku w wyniku prowadzonej eksploatacji, gdy są one przewidywane,
- sposoby zapewnienia efektywnego wykorzystania energii.

Decyzja o pozwoleniu zintegrowanym zawsze musi zawierać uzasadnienie (nie stosuje się tu ogólnego przepisu Kpa pozwalającego na odstępnie w pewnych sytuacjach od sporządzenia uzasadnienia - art. 202 ust. 7 ustawy POŚ).

Mimo to, przepisy POŚ nie stwierdzają tego wyraźnie, należy przyjąć, że powinny się w nim znaleźć informacje o uwagach i wnioskach złożonych w ramach procedury udziału społeczeństwa oraz o sposobie ich rozpatrzenia - podobnie jak ma to miejsce w przypadku uzasadnienia decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zob. II.2.4.10). Obowiązek taki wyprowadzić można z art. 15 ust. 5 lit. (b) dyrektywy IPPC nakazującego poinformowanie społeczeństwa nie tylko o treści podjętej decyzji, ale także o własnym o złożonych uwagach i wnioskach oraz o sposobie ich rozpatrzenia.

¹⁶ Wspomniane wyżej rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości.

II.3.5. Najlepsze dostępne techniki (BAT)

Instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego muszą spełniać wymagania wynikające z najlepszych dostępnych technik (Best Available Techniques - BAT), w tym zwłaszcza nie mogą powodować przekroczenia granicznych wielkości emisyjnych z wyjątkiem progów tolerancji (art. 204 ust. 1 ustawy POŚ).

Najlepsze dostępne techniki (BAT) to, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 10 ustawy POŚ, najbardziej efektywnej oraz zaawansowany poziom rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności, wykorzystywane jako podstawa ustalania granicznych wielkości emisyjnych, mających na celu eliminowanie emisji lub, jeżeli nie jest to praktycznie możliwe, ograniczenie emisji i wpływu na środowisko jako całości.

Ustawa POŚ precyzuje te pojęcia i rozumieć pod kluczowymi w tej instytucji pojęciami.

„Technika” oznacza zarówno:

- stosowaną technologię, jak i sposób, w jaki dana instalacja jest:
 - projektowana,
 - wykonywana,
 - eksploatowana, oraz
 - likwidowana.

Przez „dostępne techniki” rozumieć należy techniki:

- na takim stopniu rozwoju, który umożliwia ich praktyczne zastosowanie w danej dziedzinie przemysłu, z uwzględnieniem:
 - warunków ekonomicznych i technicznych, oraz
 - rachunku kosztów inwestycyjnych i korzyści dla środowiska, które prowadzący daną działalność może uzyskać.

„Najlepsza technika” oznacza najbardziej efektywną technikę w osiągnięciu wysokiego ogólnego poziomu ochrony środowiska jako całości.

Najlepsze dostępne techniki stanowią podstawę do określenia w pozwoleniu zintegrowanym „warunków brzegowych” eksploatacji instalacji (tzn. dopuszczalnej emisji, lub równoważnych parametrów, środków technicznych itp.) nie stanowią jednak w żadnym razie podstawy do określania w pozwoleniu wymogu stosowania konkretnych technik czy technologii. Wyraźnie określone jest to w art. 9 ust 4 dyrektywy IPPC.

II.3.6. Udział społeczeństwa i uprawnienia organizacji ekologicznych

W ślad za dyrektywą IPPC, organ wydający pozwolenie zintegrowane zobowiązany jest przeprowadzić procedurę udziału społeczeństwa, tj. umożliwić społeczeństwu składanie uwag i wniosków (zob. II.4.1).

W postępowaniach tych organizacjom ekologicznym przysługuje prawo wzięcia udziału w postępowaniu na prawach strony (zob. II.4.2).

II.3.7. Strony postępowania o wydanie pozwolenia zintegrowanego

Status strony w postępowaniu o wydanie pozwoleń emisyjnych (w tym zintegrowanych) przysługuje jedynie (art. 185 ust. 1 ustawy POŚ):

- wnioskodawcy
- podmiotom dysponującym terenami na obszarze, gdzie występować mają ponadnormatywne oddziaływania - czyli na obszarach ograniczonego u ytkowania (status strony będzie zatem przysługiwał podmiotom, których prawa odzwierciedlone są w urzędowych rejestrach, czyli ewidencji gruntów i budynków - w przepisie u yto ustawowego pojęcia władającego powierzchnią ziemi).

Rozwiązanie to wydaje się być niezgodne z dyrektywą IPPC w wersji znowelizowanej dyrektywą 2003/35¹⁷.

Artykuł 15a dyrektywy IPPC zawiera mianowicie przepisy dotyczące obowiązku zapewnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości osobom, które w sprawie dotyczącej pozwolenia zintegrowanego mają „wystarczający interes”, lub powołują się na naruszenie ich uprawnień. Wydaje się oczywiste, e interes taki lub uprawnienie mają przynajmniej wszyscy bezpośredni sąsiedzi instalacji, dla której wydawane jest pozwolenie, nie zaś tylko osoby posiadające grunty na obszarach ograniczonego u ytkowania¹⁸. Tymczasem pozbawienie ich uprawnień strony powoduje, e nie mogą one zło yć odwołania od decyzji o pozwoleniu zintegrowanym, a w konsekwencji - także wnieść skargi do sądu administracyjnego.

Jak wspomniano wy ej, prawa takie przysługują jednak - na podstawie art. 218 i 33 ustawy POŚ - organizacjom ekologicznym.

Na temat uprawnień przysługujących stronom postępowania - zob. II.2.3.5.

II.4. Udział społeczeństwa i uprawnienia organizacji ekologicznych

II.4.1. Udział społeczeństwa

II.4.1.1. Wprowadzenie

Udział społeczeństwa jest szczególną procedurą, którą włącza się do postępowania o wydanie niektórych decyzji związanych z ochroną środowiska¹⁹.

Najogólniej mówiąc polega ona na umo liwieniu społeczeństwu (wszystkim zainteresowanym, nie tylko stronom postępowania) zapoznania się z dokumentacją sprawy i zło enia w tej sprawie swoich uwag i wniosków.

Inaczej jednak ni strony postępowania (zob. II.2.3.5), osoby składające uwagi i wnioski w postępowaniu **nie mają prawa późniejszego odwołania się od decyzji i zło enia skargi do sądu**. Ich uwagi i wnioski muszą być jednak przez organ rozpatrzone (co niekoniecznie musi oznaczać uwzględnienie), a sposób tego rozpatrzenia - opisany w uzasadnieniu decyzji (zob. II.2.4.10, II.3.4 oraz II.4.1.3 poni ej).

¹⁷ Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003)

¹⁸ Szerzej na temat prawa do sądu zob.: M. Bar, J. Jendrośka, K. Tarnaćka, Prawo do sądu w ochronie środowiska, Centrum Prawa Ekologicznego, Wrocław 2002

¹⁹ Szczegółowo na temat udziału społeczeństwa - zob. M. Bar, J. Jendrośka, Proces inwestycyjny a ochrona środowiska: decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach i inne wymagania prawne. Praktyczny poradnik prawny, Centrum Prawa Ekologicznego, Wrocław oraz J. Jendrośka, M. Bar, Prawo ochrony środowiska. Podręcznik, Centrum Prawa Ekologicznego, Wrocław 2005, rozdz. 1.6, III.8 i IV. 6 (informacje o publikacjach i sposobie zamawiania na stronie www.jjb.com.pl/publikacje.htm)

Za umówienie udziału społeczeństwa (przeprowadzenie procedury udziału społeczeństwa) odpowiedzialny jest organ podejmujący dane rozstrzygnięcie (wydający decyzję).

II.4.1.2. Decyzje wymagające udziału społeczeństwa

W odniesieniu do chlewni decyzjami wymagającymi udziału społeczeństwa są:

- decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, jeśli sporządzony jest raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (zob. II.2.4.5) - art. 53 ustawy POŚ,
- decyzja o pozwoleniu zintegrowanym - art. 218 ustawy POŚ.

II.4.1.3. Elementy procedury udziału społeczeństwa

Kluczowe elementy procedury udziału społeczeństwa określone są w art. 32 ustawy POŚ, zgodnie z którym na procedurę tę - w odniesieniu do decyzji administracyjnych - składa się:

1. umieszczenie odpowiednich informacji w publicznie dostępnym wykazie (zob. niżej),
2. podanie do publicznej wiadomości informacji o:
 - a) umieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych o:
 - wniosku o wydanie decyzji (o środowiskowych uwarunkowaniach, pozwolenia zintegrowanego),
 - w przypadku decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - również o raporcie OOS,
 - w przypadku decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć z II i III grupy - również o postanowieniach organów opiniujących oraz o postanowieniu organu prowadzącego postępowanie, dotyczących obowiązku sporządzenia i zakresu raportu,
 - b) możliwości zapoznania się z dokumentacją sprawy (o której informacje znajdują się w publicznie dostępnym wykazie),
 - c) możliwości złożenia uwag i wniosków,
 - d) miejsca i terminie składania uwag i wniosków,
 - e) jeśli ma to zastosowanie - o prowadzonym postępowaniu transgranicznym,
3. zapoznanie się przez społeczeństwo z dokumentacją sprawy,
4. złożenie uwag i wniosków,
5. rozpatrzenie ich przez organ,
6. umieszczenie w publicznie dostępnym wykazie danych o podjętej decyzji,
7. podanie do publicznej wiadomości informacji o umieszczeniu w wykazie wskazanych wyżej danych oraz o możliwości zapoznania się z wydaną decyzją i jej uzasadnieniem, w którym muszą znajdować się informacje o zgłoszonych przez społeczeństwo uwagach i wnioskach oraz sposobie ich wykorzystania,
8. możliwość przeprowadzenia publicznej rozprawy administracyjnej.

Umieszczenie danych w publicznie dostępnym wykazie

Umieszczenie danych w publicznie dostępnym wykazie, o którym mowa w art. 19 ust. 6 ustawy POŚ jest w istocie pierwszą, dokonywaną przez organ wydający decyzję, czynnością procedury udziału społeczeństwa.

Aby bowiem powiadomić społeczeństwo o umieszczeniu w wykazie danych o wniosku o wydanie decyzji i o raporcie OOS należy w pierwszej kolejności tego dokonać, tzn. wypełnić kartę informacyjną zgodnie z odpowiednim formularzem, którego wzór znajduje się w rozporządzeniu mini-

stra właściwego do spraw środowiska wydanym na podstawie art. 19 ust. 8 ustawy POŚ²⁰.

W przypadku decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub decyzji o pozwoleniu zintegrowanym nale y w wykazie umieścić dane o:

- wniosku o wydanie decyzji,
- raporcie OOS (tylko dla decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach)
- ewentualnie o postanowieniach dotyczących obowiązku sporządzenia i zakresu raportu OOS (tylko dla decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach),
- ewentualnie o postępowaniu transgranicznym.

Podanie do publicznej wiadomości

Zgodnie z art. 3 pkt 19 ustawy POŚ podanie do publicznej wiadomości to:

„ogłoszenie informacji, w sposób zwyczajowo przyjęty, w siedzibie organu właściwego w sprawie oraz poprzez obwieszczenie w pobli u miejsca planowanego przedsięwzięcia, a w sytuacji gdy siedziba właściwego organu mieści się na terenie innej gminy ni gmina właściwa miejscowo ze względu na przedmiot ogłoszenia - tak e przez ogłoszenie w prasie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości lub miejscowościach właściwych ze względu na przedmiot ogłoszenia.”

Ponadto, zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy POŚ, w przypadku decyzji „wymagających udziału społeczeństwa” podanie do publicznej wiadomości powinno nastąpić tak e poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej organu właściwego do wydania decyzji, jeśli organ ten prowadzi taką stronę.

Ogłoszenie w siedzibie organu i w pobli u miejsca planowanego przedsięwzięcia

Tak więc w ka dym przypadku wymagane jest aby organ:

- ogłosił informację w swojej siedzibie oraz
- poprzez obwieszczenie w pobli u miejsca planowanego przedsięwzięcia.

Ma to się odbywać „w sposób zwyczajowo przyjęty”.

W przypadku ogłoszenia informacji w siedzibie organu polega to najczęściej na zamieszczeniu informacji na tablicy ogłoszeń w siedzibie organu.

Równie w sposób zwyczajowo przyjęty nale y dokonać obwieszczenia w pobli u miejsca planowanego przedsięwzięcia, tj. w miejscu (miejscach) faktycznie bliskim planowanemu przedsięwzięciu, ale jednocześnie uczęszczanym. Oznacza to, e mo na umieścić obwieszczenie na pobliskim przystanku, tablicy ogłoszeń, sklepie, płocie, a dodatkowo równie np. na domu sołtysa, na drzwiach kościoła itp.

Siedziba organu na terenie innej gminy

Podobnie rzecz wygląda w przypadku sytuacji, gdy siedziba organu jest na terenie innej gminy. Tutaj organ musi jeszcze dodatkowo albo podać ogłoszenie w prasie albo ogłosić w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości właściwej ze względu na przedmiot ogłoszenia.

²⁰ Obecnie jest to rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Dz. U. Nr 110, poz. 1058)

W odniesieniu do chlewni sytuacja występować będzie najczęściej w przypadku wydawania pozwolenia zintegrowanego przez wojewodę (jego siedziba znajduje się w stolicy województwa, podczas, gdy chlewnia lokalizowana jest w jednej z gmin na terenie tego województwa)

Internet

Jak wspomniano wyżej, w art. 32 ust. 1 ustawy POŚ przewidziany jest dodatkowy, w stosunku do przewidzianych w art. 3 pkt 19, sposób podania do publicznej wiadomości - poprzez podanie informacji na stronie internetowej - jeśli organ ją prowadzi.

Trzeba przy tym zauważyć, że obecnie - zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej²¹ - każdy organ administracji ma obowiązek posiadać swoją stronę Biuletynu Informacji Publicznej (BIP), a zatem ma obowiązek dokonywać podania do publicznej wiadomości na stronie internetowej (ogłoszenie może być więc umieszczone właśnie na stronie BIP lub w innym miejscu, gdzie na stronach internetowych zwykle publikowane są tego typu ogłoszenia).

Okres wywieszenia ogłoszeń

Okres, przez jaki każde z ogłoszeń powinno być wywieszane (umieszczone w internecie) powinien trwać do końca podanego w ogłoszeniu 21-dniowego okresu składania uwag i wniosków (chodzi o to, aby informację o możliwości składania uwag można było uzyskać przez cały okres, kiedy ona istnieje).

Zapoznanie się z dokumentacją

W czasie 21-dniowego, wskazanego w ogłoszeniu okresu organ ma obowiązek udostępniać każdemu zainteresowanemu wszystkie dotyczące danej sprawy dokumenty.

Na przykład dla decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach będzie to przede wszystkim wniosek o wydanie decyzji, przedłożony wraz z nim załączniki, raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (udostępniać należy cały raport, a nie tylko streszczenie nietechniczne), dla przedsięwzięć z II i III grupy - również postanowienia dotyczące potrzeby sporządzenia i zakresu raportu (wydane przez organy opiniujące i organ prowadzący postępowanie), a także wszelkie inne materiały i dane związane ze sprawą.

W odniesieniu do pozwolenia zintegrowanego dokumentacja taka to przede wszystkim złożony przez inwestora wniosek oraz dołączone do niego załączniki i informacje.

Składanie uwag i wniosków

W trakcie 21-dniowego okresu, wskazanego przez organ w ogłoszeniu podawanym do publicznej wiadomości wszyscy zainteresowani mogą składać swoje uwagi i wnioski dotyczące wydanej decyzji.

Termin ten powinien być przez organ tak wyznaczony, aby zaczął biec najwcześniej od dnia następnego po dniu, w którym nastąpiło podanie do publicznej wiadomości w ostateczny sposób (w praktyce może się zdarzyć, że umieszczenie ogłoszeń na tablicach ogłoszeń, w prasie, w internecie nie nastąpi jednego dnia).

Do biegu terminu stosuje się przepisy Kpa: chodzi tu o dni kalendarzowe, nie robocze, z tym, że jeśli ostatni dzień terminu przypada na dzień wolny od pracy, termin upływa dnia następnego.

Rozpatrzenie uwag i wniosków społeczeństwa

Uwagi i wnioski złożone w trakcie procedury udziału społeczeństwa muszą następnie zostać

²¹ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.)

przez organ rozpatrzone (co niekoniecznie znaczy, że muszą być uwzględnione); należy natomiast poważyć i zastanowić się nad ich zasadnością oraz uzasadnić swoje stanowisko w tym względzie.

Sposób rozpatrzenia uwag i wniosków musi zostać opisany w uzasadnieniu decyzji.

Jednocześnie trzeba pamiętać, że - inaczej niż w przypadku skarg i wniosków zgłaszanych na podstawie działu VIII Kpa - przepisy ustawy POŚ nie przewidują obowiązku indywidualnego odpowiadania osobom, które złożyły uwagi. Formą takiej odpowiedzi jest natomiast właśnie uzasadnienie decyzji.

Poinformowanie o podjętym rozstrzygnięciu

Zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy POŚ należy publicznie poinformować o podjętym rozstrzygnięciu, dla którego wymagana była procedura udziału społeczeństwa.

Zgodnie z tym przepisem organ najpierw powinien umieścić dane o decyzji w publicznie dostępnym wykazie o dokumentach, a następnie podać do publicznej wiadomości o umieszczeniu danych w wykazie (a tym samym - o możliwości zapoznania się z treścią rozstrzygnięcia i jego uzasadnieniem).

Podanie do publicznej wiadomości powinno przy tym nastąpić przy użyciu tych samych sposobów, jakich użyto do zawiadomienia o możliwości składania uwag i wniosków (tablice ogłoszeń, strona internetowa i inne opisane wyżej).

Rozprawa administracyjna

Rozprawa administracyjna zgodnie z art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy POŚ nie jest elementem obligatoryjnym procedury, przy czym słowo „może” dotyczy tego, czy rozprawa ma być „otwarta dla społeczeństwa” nie zaś tego czy zwołać rozprawę. O tym, kiedy w postępowaniach administracyjnych, w tym również w sprawach z zakresu ochrony środowiska wymagane jest przeprowadzenie rozprawy decyduje przepis art. 89 Kpa (należy ją przeprowadzić, gdy zapewni to przyspieszenie lub uproszczenie postępowania, osiągnięcie celu wychowawczego, gdy zachodzi potrzeba uzgodnienia interesów stron oraz gdy jest to potrzebne do wyjaśnienia sprawy przy udziale świadków lub biegłych albo w drodze oględzin). Kpa nie przewiduje jednak publicznej rozprawy, stąd też możliwość taka ujęta jest w art. 32 ust. 3 pkt 2 POŚ.

II.4.1.4. Podmioty uprawnione do uczestnictwa w procedurze udziału społeczeństwa

Do uczestnictwa w procedurze udziału społeczeństwa na zasadach określonych w ustawie POŚ uprawniony jest „każdy”.

Podobnie jak w przypadku dostępu do informacji, słowo „każdy” oznacza, iż może to być osoba fizyczna lub osoba prawna, jednostka organizacyjna lub organizacja - niezależnie od obywatelstwa czy miejsca zamieszkania lub siedziby, a także niezależnie od tego, czy ma jakikolwiek interes prawny lub faktyczny związany ze sprawą, której postępowanie dotyczy.

II.4.2. Uprawnienia organizacji ekologicznych

W postępowaniach administracyjnych z zakresu ochrony środowiska szczególnie uprawnienia przysługują organizacjom społecznym, których statutowym celem jest ochrona środowiska (zgodnie z art. 3 pkt 16 ustawy POŚ zwane są one organizacjami ekologicznymi).

Na podstawie art. 33 ustawy POŚ przysługuje im mianowicie prawo uczestnictwa w postępowaniu na prawach strony. Przepis ten stanowi:

Art. 33. 1. Organizacje ekologiczne, które, uzasadniając to miejscem swojego działania, zgłoszą chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu administracyjnym wymagającym udziału społeczeństwa i złożyły uwagi lub wnioski w ramach tego postępowania, uczestniczą w tym postępowaniu na prawach strony; przepisu art. 31 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się.

2. Na postanowienie o odmowie dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji ekologicznej służy za alenienie.

Definicja organizacji ekologicznej zawarta jest w art. 3 pkt 16 ustawy POŚ. Zgodnie z nią organizacja ekologiczna to organizacja społeczna, której statutowym celem jest ochrona środowiska.

Warunki korzystania ze szczególnych uprawnień

W świetle art. 33 ustawy POŚ, organizacja aby korzystać ze specjalnych uprawnień w postępowaniu musi spełniać następujące warunki:

- być organizacją społeczną w rozumieniu Kpa,
- wykazać, że ochrona środowiska jest jednym ze statutowych celów działania organizacji,
- wykazać, że obszar działania organizacji (wskazany w statucie) obejmuje miejsce, którego dotyczy postępowanie (np. miejsce w którym realizowane jest przedsięwzięcie),
- złożyć uwagi lub wnioski w ramach procedury udziału społeczeństwa (czyli w opisanym wyżej terminie 21 dni wyznaczonych przez organ),
- zgłosić chęć uczestniczenia w danym postępowaniu na prawach strony.

Organizacja ekologiczna jako organizacja społeczna

Zgodnie z definicją organizacje ekologiczne są szczególnym rodzajem organizacji społecznych, o których mowa w Kodeksie postępowania administracyjnego. Art. 5 § 2 pkt 5 Kpa definiuje je jako „organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organizacje społeczne”.

Zgodnie z przyjętą interpretacją i orzecznictwem do organizacji ekologicznych należy zaliczyć:

- stowarzyszenia zarejestrowane,
- stowarzyszenia działające na podstawie ustaw szczególnych (np. Polski Związek Łowiecki),
- zgodnie z najnowszą linią orzecznictwa - również fundacje²²

- pod warunkiem, że ich celem statutowym jest ochrona środowiska.

Nie można do nich zaliczyć:

- jednostek samorządu terytorialnego (w tym związków stowarzyszeń i jednostek pomocniczych samorządu),
- związków zawodowych,
- grup nieformalnych (np. komitetów protestacyjnych itp.).

Miejsce działania organizacji

²² Zgodnie z dotychczasową linią orzecznictwa fundacje nie były zaliczane do organizacji społecznych - sądy stały bowiem na stanowisku, że fundacje nie są korporacją obywateli, ale wyodrębnioną masą majątkową (Postanowienie NSA w Warszawie z dnia 12 stycznia 1993 r.; I SA 1762/92, ONSA 1993/3/75). Ostatnio jednak pogląd ten został przelamany przez uchwałę siedmiu sędziów NSA, w której stwierdzono, iż tak i fundacjom przysługuje status organizacji społecznych (Uchwała 7 sędziów NSA z dnia 12 grudnia 2005 r.; II OPS 4/05).

Organizacja ekologiczna może brać udział w postępowaniu, jeżeli jest to uzasadnione ze względu na miejsce jej działania. Chodzi tu o miejsce, którego dotyczy będzie wydawana w postępowaniu decyzja (np. miejsce położenia przedsięwzięcia, którego dotyczy decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach czy pozwolenie zintegrowane), nie zaś o miejsce, w którym ma siedzibę organ wydający decyzję.

Ze strony organizacji natomiast znaczenie ma miejsce działania wskazane w jej statucie, nie zaś miejsce siedziby jej władz. Jeżeli więc (co często się zdarza) statut organizacji mówi, że działa ona na terenie całego kraju, to ma prawo uczestniczyć w postępowaniach prowadzonych w dowolnym miejscu Polski.

Obowiązek przedniego wniesienia uwag i wniosków

W art. 33 ust. 1 ustawa POŚ stanowi, że na prawach strony w postępowaniu uczestniczyć mogą tylko te organizacje ekologiczne, które zgłosiły chęć uczestnictwa w postępowaniu i które dodatkowo wniosły uwagi i wnioski w ramach postępowania z udziałem społeczeństwa.

Moment wstąpienia do postępowania na prawach strony

Samo zgłoszenie organizacji woli uczestnictwa na prawach strony może nastąpić w dowolnym momencie postępowania, a nie tylko w ciągu 21 dni przewidzianych na składanie uwag i wniosków. Złożenie uwag i wniosków w tym 21-dniowym terminie jest jedynie warunkiem uczestnictwa na prawach strony.

Inaczej mówiąc: składając uwagi i wnioski organizacja nie musi jeszcze deklarować czy na późniejszym etapie będzie chciała wstąpić do postępowania na prawach strony.

Status organizacji „na prawach strony” w postępowaniu

W postępowaniach „wymagających udziału społeczeństwa” organizacje ekologiczne, które zgłosiły swoje uczestnictwo i spełniły wspomniane wcześniej wymagania, uczestniczą „na prawach strony”.

Nie są one stroną postępowania, gdy nie toczy się ono w ich własnej sprawie; nie występują one zamiast, lecz obok strony i niezależnie od niej. W trakcie postępowania przysługują im prawie wszystkie takie same uprawnienia jak stronom (z pewnymi wyjątkami, np. organizacje nie mają prawa do zawarcia ugody).

Rozdział III.

Praktyczne porady – odpowiedzi na najczęstsze pytania

III.1. Jak nie dopuścić do lokalizacji fermy?

Działalność gigantycznych ferm tuczu zwierząt wpływa nie tylko na stan środowiska, ale również oddziałuje na zdrowie i jakość życia okolicznych mieszkańców. Chcąc wpływać na lokalizację tego typu inwestycji na terenie naszej gminy, w pierwszej kolejności powinniśmy sięgnąć po przepisy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Planowanie przestrzeni w gminie

Procedurę zagospodarowania przestrzennego reguluje ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (wpisz nazwę w wyszukiwarce internetowej, a znajdziesz ją). Mówi ona między innymi o dwóch strategicznych dokumentach: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Pierwszy dokument określa politykę przestrzenną gminy, a drugi mówi o przeznaczeniu danego terenu – innymi słowy dopuszcza mo liwość budowy takich a nie innych obiektów.

III.1.1. Co powinno znaleźć się w studium?

W studium określa się w szczególności kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzeni w gminie oraz u tkiowania terenów, identyfikując chociaż by tereny wyłączone spod zabudowy (art. 7 ust. 2 pkt 2). Studium wskazuje również na obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Chcąc uchronić się przed niechcianymi inwestycjami, powinniśmy zabiegać o wpisanie do studium zapisów wykluczających lokalizację dużych ferm – np. wskazanie, iż tereny gminy przeznaczone są na produkcję rolną, np. z wykluczeniem intensywnej hodowli zwierząt. Wa ną cechą studium jest to, że staje się ono wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych. Dlatego te dopilnujmy, aby w miarę precyzyjnie, np. poprzez rodzaj prowadzonej produkcji, studium ograniczało hodowlę zwierząt metodami intensywnego tuczu.

III.1.2. Dlaczego wa ny jest plan miejscowy?

Wiele gmin nadal nie ma miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co powoduje, że inwestor musi wystąpić o decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (wziszt) (porównaj. II.2.3). Jeśli jednak dla danego terenu istnieje taki plan, warto mu się przyjrzeć, zanim inwestorzy spróbują wybudować tam fermę. W miarę potrzeb można ograniczyć w planie lokalizację przedsięwzięć szkodliwych dla środowiska (patrz punkt III.1.3). Jeśli jednak zapisy w planie umożliwiają prowadzenie intensywnej hodowli (wystarcza zapis o przeznaczeniu gruntów do produkcji rolniczej), to inwestorowi pozostaje jedynie uzyskanie pozwolenia na budowę. Uzyskanie decyzji w zist albo istnienie odpowiedniego zapisu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oznacza, że lokalizacja fermy – przynajmniej teoretycznie - staje się przesą-

dzona. Piszemy teoretycznie, ponieważ zawsze mo na podjąć takie działania, które spowodują, e ferma nie powstanie mimo pozytywnej decyzji lokalizacyjnej (por. podrozdział III.3).

III.1.3. Co mo emy zastrzec w planach?

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest jednym z najwa niejszych instrumentów, jakich mo e u yć gmina, aby zapobiegać niechcianym inwestycjom. Warto w nim zastrzec, e na danym obszarze gminy, w konkretnym sąsiedztwie zabudowań mieszkalnych, czy te przyrodniczych terenów u ytkowych (np. las czy jezioro), nie dopuszcza się lokalizacji du ych ferm hodowli zwierząt. Nale y jednak pamiętać, e zapisy planu miejscowego nie mogą być sprzeczne z ustaleniami studium. Mogą natomiast być bardziej konkretne ni studium lub w sposób szczególnie uwzględniać uwarunkowania terenu. Np. nawet jeśli studium dopuszcza przeznaczanie gruntów do produkcji rolniczej, w planie mo na np. zastrzec, e owa produkcja nie mo e odbywać się metodą bezściolową, czy te e nie dopuszcza się lokalizacji ferm nale ących do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a więc powy ej określonej ilości zwierząt (zob. jednak wyrok WSA z Lublina przytoczony w podrozdziale II.2.2.3.)

III.1.4. Kiedy mo emy wprowadzać zmiany do studium i planów?

Zmiany do obu dokumentów mo na wprowadzać po podjęciu w tej sprawie uchwały przez radę gminy. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym szczególnie określa procedurę przygotowania obu dokumentów, które następnie przyjmowane są w drodze uchwały rady gminy. W procesie przygotowania wymagane jest wyło enie studium i planu do publicznego wglądu na okres co najmniej 21 dni, zorganizowanie dyskusji publicznej, umo liwienie społeczeństwu wnoszenia uwag. Uwagi te rozpatrywane są przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W przypadku ich nieuwzględnienia ma on obowiązek przekazania ich radzie gminy, która rozstrzyga o sposobie ich rozpatrzenia (art. 11, 12 i 17 ustawy). Aby jednak rozpocząć samą procedurę wprowadzania zmian, musimy przekonać do tego władze gminy.

III.2. Jak ograniczyć uciążliwość fermy?

Przemysłowy tucz zwierząt nigdy nie będzie obojętny dla środowiska. Wprowadzenie surowych norm mo e jednak ograniczyć jego uciążliwość i przyczynić się do poprawy stanu środowiska. Chcąc zapewnić sobie i bliskim komfort ycia na wsi warto jest „prześwietlić” okoliczną fermę i sprawdzić, czy jej właściciele respektują obowiązujące przepisy. W tym celu proponujemy metodę trzech kroków – po pierwsze sprawdzamy czy ferma posiada wymagane pozwolenia, po drugie kontrolujemy sposób zagospodarowywania odchodów, i po trzecie ustalamy, czy odprowadzane są opłaty za korzystanie ze środowiska.

III.2.1. Sprawdzamy wymagane pozwolenia

Hodowla zwierząt na du ą skalę wymaga wielu pozwoleń i rozstrzygnięć, które powinny poprzedzać rozpoczęcie produkcji. Najwa niejsze z punktu widzenia mo liwości ograniczenia wpływu du ych ferm - o obsadzie powy ej 2000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior - jest tzw. pozwolenie zintegrowane (na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska - zob. II.3) oraz - na podstawie art. 11a ustawy o nawozach i nawo eniu²³ - plan nawo enia zaopiniowany przez okręgową stację chemiczno-rolniczą.

²³ Ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawo eniu (Dz. U. Nr 89, poz. 991 ze zm.)

III.2.1.1. Co to jest pozwolenie zintegrowane?

Pozwolenie zintegrowane jest decyzją administracyjną odpowiedniego organu zawierającą swego rodzaju „zgodę” na działalność polegającą m.in. na hodowli zwierząt w ilości przewyższającej określone progi. Pozwolenie to określa warunki eksploatacji instalacji (np. do prowadzenia hodowli), w tym: dopuszczalną wielkość emisji gazów lub pyłów; warunki wytwarzania i sposoby postępowania z odpadami; warunki, jakim powinny odpowiadać odprowadzane ścieki wraz z dopuszczalną ilością odprowadzanych ścieków; warunki poboru wody (nie są więc już wymagane odrębne decyzje regulujące tę kwestię; pozwolenie zintegrowane je zastępuje). Organ wydający pozwolenie zintegrowane ustala wskazane w jego warunkach działalności na takim (tak rygorystycznym) poziomie, na osiągnięcie jakiego pozwoliłoby zastosowanie przez operatora Najlepszych Dostępnych Technik (z ang. BAT, Best Available Techniques). Inaczej mówiąc - wiedząc na jakie ograniczenia emisji pozwala zastosowanie BAT, organ określa odpowiednio warunki działalności. Należy przy tym pamiętać, że pozwolenie zintegrowane nie jest sumą tzw. pozwoleń sektorowych (na emisję do powietrza, wody itd.). Dlatego też nie można zgodzić się na traktowanie tej decyzji jako wyłącznie wymogu formalnego, na co powołują się bardzo często właściciele ferm.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055) pozwolenia zintegrowanego wymagają fermy chowu lub hodowli drobiu lub świń o **więcej niż** 40.000 stanowisk dla drobiu, 2.000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior

III.2.1.1.1. Kiedy fermy powinny uzyskać pozwolenie?

Nowobudowane fermy wymagające pozwolenia zintegrowanego muszą je uzyskać zanim podejmą działalność. Dla ferm istniejących²⁴ ostateczny termin uzyskania pozwoleń zintegrowanych minął z końcem 2004 roku²⁵. Mimo to wiele z nich nadal nie wystąpiło z takim wnioskiem, lub w trakcie prowadzonego postępowania okazało się, że bez dodatkowych inwestycji nie będą w stanie sprostać wymaganiom ochrony środowiska. Tym samym wojewódzki inspektor ochrony środowiska ma obowiązek (a nie tylko może) wydać w stosunku do takiej fermy decyzję wstrzymującą jej działalność (zobowiązując go do tego art. 365 ust. 1 pkt 1 ustawy POŚ).

W praktyce spotyka się często sytuację, że wykonanie takiej decyzji jest przez WIOŚ zawieszane do momentu ostatecznego rozpatrzenia wniosku operatora o wydanie pozwolenia zintegrowanego (jeśli już taki wniosek złożył). Postępowanie takie nie ma jednak podstaw prawnych (analiza prawna zagadnienia wskazuje, że powoływany przez WIOŚ art. 97 § 1 pkt 4 Kpa nie jest tu wystarczającą podstawą²⁶). Możliwe jest jednak zauważyć, że samo wydanie decyzji wstrzymującej działalność (nawet mimo późniejszego, choćby nieprawidłowego, zawieszenia jej wykonania) działa na właścicieli ferm mobilizująco.

W praktyce można też spotkać sytuację, w której wojewódzcy inspektorzy powołując się na art. 367 ust. 2 ustawy POŚ niejako „wydłużyli” termin na uzyskanie pozwolenia zintegrowanego (art. 367 ust. 2 pozwala inspektorowi na „ustalenie terminu usunięcia naruszenia” przepisów przez operatora i tym samym zawieszenie wydania decyzji wstrzymującej działalność; tym „naruszeniem” miałyby tu być nieposiadanie pozwolenia zintegrowanego). Postępowanie takie jest rażąco sprzeczne z prawem.

Art. 367 ust. 2 odnosi się do innego typu sytuacji, o których mowa w art. 367 ust. 1, a więc takich, kiedy WIOŚ może (ale nie musi) wydać decyzję wstrzymującą działalność. Chodzi tu m.in. o prowadzenie działalności bez pozwolenia emisyjnego jednak innego niż zintegrowane.

²⁴ Zgodnie z regulującym tę kwestię art. 19 ustawy o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085 ze zm.), przez istniejącą instalację (w tym fermę), rozumie się instalację, dla której pozwolenie na budowę zostało wydane przed dniem wejścia w życie ustawy (tj. przed 1 października 2001 r.), a której użytkowanie rozpoczęło się nie później niż do dnia 30 czerwca 2003 r.

²⁵ Pkt 6.8 załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 września 2003 r. w sprawie późniejszych terminów do uzyskania pozwolenia zintegrowanego (Dz. U. Nr 177, poz. 1736)

²⁶ Zob. na ten temat J. Jendrośka (red.), M. Bar, M. Górski, Zasady wydawania pozwoleń zintegrowanych. Praktyczny poradnik prawny, Centrum Prawa Ekologicznego, Wrocław 2006, wyd. VI

Prowadzenie działalności bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego wymienione jest w art. 365 ust. 1 pkt 1 ustawy POŚ, który - jak wspomniano wyżej - **zobowiązuje (a nie tylko uprawnia) WIOŚ do wstrzymania u ytkowania instalacji**. W odniesieniu do sytuacji uregulowanych w art. 365 ust. 1 ustawy POŚ przepisy nie przewidują możliwości zawieszenia wydania decyzji wstrzymującej działalność i ustalenia terminu usunięcia naruszeń.

III.2.1.1.2. Jak sprawdzić czy ferma posiada pozwolenie?

Najprostszą metodą sprawdzenia czy ferma posiada wymagane pozwolenie jest napisanie wniosku o taką informację do odpowiedniego Urzędu Wojewódzkiego. Mo na tutaj powołać się zarówno na Ustawę o dostępie do informacji publicznej – termin w jakim organ powinien udzielić nam odpowiedzi wynosi 14 dni – jak i ustawę Prawo ochrony środowiska, która zobowiązuje organ do odpowiedzi w terminie jednego miesiąca. Wzór wniosku o dostęp do informacji publicznej znajduje się w rozdziale IV.

III.2.1.1.3. Co zrobić, kiedy ferma nie ma pozwolenia?

Je eli mamy pewność, e funkcjonująca ferma powinna posiadać pozwolenie zintegrowane, a takiego nie posiada, to nale y zwrócić się z wnioskiem do wojewódzkiego inspektoratu ochrony środowiska (WIOŚ) o wszczęcie postępowania z art. 365 Prawa ochrony środowiska (wstrzymanie u ytkowania instalacji).

Warto jednocześnie złożyć zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia do Prokuratury lub Policji w związku z art. 351 Prawa ochrony środowiska - „Kto eksploatuje instalację bez wymaganego pozwolenia lub z naruszeniem jego warunków, podlega karze aresztu albo ograniczenia wolności, albo grzywny”. Sankcje za popełnienie wykroczenia nakłada wyrokiem sąd grodzki. Postępowanie sądowe wszczynane jest na podstawie wniosku o ukaranie zło onego przez Policję lub Prokuraturę.

Wyjątkowo, wniosek taki mo e te złożyć organ administracji rządowej lub samorządowej albo organ kontroli państwowej, organ kontroli samorządu terytorialnego, albo te stra miejska - ale tylko wtedy, gdy organ ten ujawni wykroczenie „w zakresie swego działania”. Organem kontroli państwowej mo e być np. WIOŚ.

Uwaga: postępowanie karne mo e toczyć się tylko przeciwko osobie fizycznej, której udowodni się winę.

Wzory odpowiednich pism znajdują się w rozdziale IV.

III.2.1.2. Obowiązek uzgodnienia planów nawo enia

Art. 11a ustawy o nawozach i nawo eniu nakłada na właścicieli du ych ferm obowiązek opracowania planów nawo enia, które muszą być pozytywnie zaopiniowane przez okręgową stację chemiczno-rolniczą. Tworzenie planów nawo enia jest wa ne zarówno z punktu widzenia rolniczego jak i środowiskowego, gdy zapewnia prawidłowe określenie dawek nawozu i terminów jego stosowania. Powinny one być dostosowane do warunków glebowych oraz zdolności roślin do przyswajania składników nawozowych. Teoretycznie dokument ten miał umo liwić inspektorom ochrony środowiska skuteczną kontrolę sposobów zagospodarowywania nawozów naturalnych. Niestety, du y poziom ogólności sporządzanych planów w praktyce uniemo liwia efektywne działanie organów odpowiedzialnych za ochronę środowiska. Chcąc zmienić obecną sytuację, Federacja Zielonych GAJA zabiega o wprowadzenie bardziej szczegóto-

wych formularzy dla planów nawożenia. Interwencje mieszkańców objętych negatywnym oddziaływaniem ferm mogą skutecznie wzmocnić te działania.

III.2.1.2.1. Jak sprawdzić czy jest uzgodniony plan nawożenia?

Plan nawożenia, jako dokument odnoszący się do działań mających na celu ochronę środowiska oraz działań i środków mogących wpływać negatywnie na środowisko, jest informacją o środowisku (zobacz art. 19, ust. 3, pkt 2 i 4 ustawy Prawo ochrony środowiska). O udostępnienie planu można wnioskować do okręgowej stacji chemiczno-rolniczej. Niestety, do tej pory stacje chemiczno-rolnicze w całej Polsce odmawiały im dostępu. Być może niedługo sytuacja ta się zmieni. Obecnie prowadzone są w tej sprawie postępowania sądowe, które pozwalają przyspieszać, i niedługo dokumenty te będą udostępniane na wniosek. Patrz - wniosek o dostęp do informacji o środowisku w rozdziale IV.

III.2.1.2.2. Co zrobić, jeśli ferma nie ma uzgodnionego planu?

Jeśli dowiedzieliśmy się, że ferma nie posiada pozytywnie zaopiniowanego planu nawożenia, warto zwrócić się z wnioskiem do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o wszczęcie postępowania wstrzymującego chów lub hodowlę zwierząt. Podstawą takich działań jest art. 20g ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu, która nakazuje wstrzymanie działalności ferm (powyżej 40 tys. stanowisk dla drobiu; powyżej 2 tys. stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior), które nie posiadają pozytywnie zaopiniowanego planu nawożenia.

III.2.2. Sprawdzamy sposób zagospodarowywania nawozu

Zagospodarowywanie nawozów naturalnych regulują przepisy ustawy o nawozach i nawożeniu oraz rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie: a) szczególnych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych; b) kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Gospodarka gnojowicą powinna również odbywać się zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej oraz dokumentem referencyjnym Komisji Europejskiej dotyczącym najlepszych dostępnych technik – BREF.

W skrócie, stanowią one o tym, jak należy postępować z gnojowicą i obornikiem, aby nie pogarszać stanu środowiska. Mimo to, te dokumenty nie są prawnie wiążące (nie są aktami prawnymi), możemy upominać się o ich przestrzeganie. Dlaczego warto się temu lepiej przyjrzeć? Bo to właśnie złe zagospodarowanie nawozów naturalnych jest przyczyną odorów i stopniowego zanikania zbiorników wodnych (tzw. proces eutrofizacji wód). Pamiętajmy, że gnojowica i obornik to produkt uboczny przemysłowego tuczu zwierząt.

III.2.2.1. Prawidłowa gospodarka gnojowicą i obornikiem

Właściciele dużych ferm niejednokrotnie nie posiadają wystarczającego arealu pól do właściwego zagospodarowania gnojowicy czy obornika. Tym bardziej powinniśmy być czujni i wiedzieć, jakie obowiązki na nich obowiązkują. **Pamiętajmy, że zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej:**

- Gnojowica i obornik nie mogą być stosowane na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem oraz zamarzniętych (teoretycznie jest to wykluczone w okresie od 30 listopada do 1 marca)

- Gnojowica nie mo e być stosowana na glebach bez okrywy roślinnej, poło onych na stokach o nachyleniu większym ni 10%.
- Gnojowicy nie mo na stosować pogłównie na rośliny przeznaczane do bezpośredniego spo ycia przez ludzi.
- Gnojowica i obornik muszą być zagospodarowywane równomiernie na całej powierzchni pola.
- Nawo enie gnojowicą mo e odbywać się wyłącznie przy u yciu specjalnych rozlewaczy lub opryskiwaczy wyposa onych w belki połowe z końcówkami lub wę ami rozlewowymi. Przy czym najlepiej jest wprowadzać gnojowicę bezpośrednio do gleby za pomocą wę y rozlewowych połączonych z zębami kultywatora.
- Obornik musi być rozprowadzany przy u yciu rozsiewaczy oraz siewników nawozowych lub ręcznie. W bezpośrednim sąsiedztwie stref ochronnych źródeł i ujęć wody oraz zbiorników i cieków wodnych mo na go stosować tylko ręcznie.

III.2.2.2. Odpowiednie przechowywanie nawozów

Gnojowicę powinno się przechowywać w szczelnych, zamkniętych zbiornikach (art. 18 ust. 2 ustawy o nawozach i nawo eniu). Żgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej oznacza to, e zbiorniki powinny mieć nieprzepuszczalne dno i ściany oraz szczelną pokrywę. Natomiast dokument referencyjny Komisji Europejskiej dotyczący najlepszych dostępnych technik dla intensywnego chowu drobiu i świń (tzw. BREF) dopuszcza się równie pokrywy pływające - najczęściej stosowany jest tzw. keramzyt (kulki gliniane) lub sieczka słomiana. Oba dokumenty w ocenie Ministerstwa Środowiska są wiążące przy określaniu wymagań dla ferm w zakresie ochrony środowiska²⁷.

Obornik mo e być przechowywany w pomieszczeniach inwentarskich lub na płytach gnojowych ze ścianami bocznymi. Obie instalacje muszą być na tyle szczelne, eby nie dochodziło do przenikania wycieków do gruntu. Wycieki muszą być odprowadzane do szczelnych zbiorników na gnojówkę i wodę gnojową (Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej).

III.2.2.2.1. Pojemność zbiorników musi być dopasowana do obsady

Wszystkie nawozy naturalne produkowane w gospodarstwach wymagają specjalnego przechowywania. W tym celu fermy powinny być wyposa one w zbiorniki na gnojowicę lub płyty gnojowe na obornik, które powinny wystarczać do przechowywania nawozów przez okres co najmniej 6 miesięcy. Jak pokazuje doświadczenie, jest to pięta achillesowa du ych ferm - bardzo często nie posiadają one wymaganej pojemności umo liwiającej zagospodarowanie nawozów zgodnie z obowiązującymi przepisami i dobrą praktyką rolniczą. Chcąc obliczyć jakiej wielkości dana ferma potrzebuje zbiorników, czy te płyty gnojowej mo na postużyć się następującym wzorem:

Dla gnojowicy	obsada fermy w DJP* x 10m ³ = wymagana pojemność zbiorników na przechowywanie gnojowicy przez okres sześciu miesięcy
Dla obornika	obsada fermy w DJP* x 3,5 m ² = wymagana powierzchnia płyty gnojowej na przechowywanie obornika przez okres sześciu miesięcy

Źródło: Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej wyznacza, jaką pojemność w odniesieniu do obsady w DJP* (du ych jednostkach przeliczeniowych) powinny mieć zbiorniki na nawozy powsta-

²⁷ Patrz -decyzja DIOD-0a-533/6/05/ar w sprawie uchylenia firmie Prima Spółka z o.o. pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie fermy trzody chlewnej w Suliszewicach

III.2.3.

jące w procesie chowu zwierząt. Pojemność ta zakłada mo liwość przechowywania nawozów przez okres sześciu miesięcy.

Jak obliczamy obsadę w DJP?

Znając obsadę fermy (mo na sprawdzić w pozwoleniu na u ytkiwanie albo w pozwoleniu zintegrowanym) przeliczamy ilość macior, loszek, tuczników, prosiąt i knurów następująco:

1 locha (maciora)	0,35 DJP
1 prosię	0,02 DJP
1 tucznik (loszka)	0,14 DJP
1 warchlak (2-4 miesiące)	0,07 DJP
1 knur	0,4 DJP

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów (Dziennik Ustaw 2002.222.1866) z 10 grudnia 2002 r. i praktyka organów administracji publicznej (loszki).

Uwaga. Je eli ferma łamie prawo, powiadom o tym policję, wójta i wojewódzką inspekcję ochrony środowiska. Mają oni obowiązek zareagować - przeprowadzić wizję lokalną, sporządzić notatkę słu bową, a następnie złożyć doniesienie do prokuratury. Je eli jednak adna z powy szych instytucji nie podejmie zdecydowanych kroków, zaczynij działać na własną rękę. Zbierz dowody (zrób zdjęcie, zorganizuj razem z sąsiadem wizję lokalną i spiszcie protokół) a następnie złożyć doniesienie do prokuratury. Powiadom o całym zdarzeniu lokalne organizacje ekologiczne i poprosz o pomoc.

III.2.3. Sprawdzamy, czy wnoszone są opłaty

Opłaty za korzystanie ze środowiska obejmują opłaty za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków, pobór wód i składowanie odpadów. Właściciel fermy sam ustala wysokość nale nej opłaty i wnosi ją, bez wezwania, na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce korzystania ze środowiska. Opłaty wnosi się co pół roku. Stawki, na podstawie których nalicza się opłaty, zmieniają się co roku (aktualne informacje znajdziesz na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego). Aby sprawdzić, czy ferma płaci za korzystanie ze środowiska, wyślij wniosek o udostępnienie informacji o środowisku (wzór wniosku w rozdziale IV) do Urzędu Marszałkowskiego lub wojewódzkiego inspektoratu ochrony środowiska. Oba te organy powinny posiadać wykazy zawierające zbiorcze zestawienie informacji i danych o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości wnoszonych przez podmiot opłat. Ješli oka e się, e ferma nie płaci – zawiadom o tym Urząd Marszałkowski najlepiej dołączając pismo, z którego dowiedziałeś/łaś się o tym.

III.3. Jak nie dopuścić do powstania nowej fermy?

Powstanie nowej fermy powinno poprzedzić szereg decyzji administracyjnych, mających stać na straży i poszanowania obowiązującego prawa oraz zasad współżycia społecznego. Jako obywatele, mamy prawo domagać się, aby nasz głos nie został zignorowany w procesach decyzyjnych, które będą stanowić o jakości naszego życia i środowiska. Tym samym - po przeanalizowaniu wszystkich „za” i „przeciw” – możemy protestować przeciwko powstaniu nowej fermy. Nie jest to jednak równoznaczne z tym, że ferma ostatecznie nie powstanie. Aby temu zapobiec, musimy wykazać się dobrą znajomością przepisów gwarantujących udział społeczny w podejmowaniu decyzji o lokalizacji i budowie ferm, oraz korzystać z wiedzy i doświadczeń osób, którym to się udało.

Zacznijmy od początku.

Sprawdźmy, na jakim etapie jest przygotowywana inwestycja.

III.3.1. Wstępne rozpoznanie inwestorskie

Na tym etapie inwestorzy próbują zdobyć przychylność władz gminy, zanim zdecydują się na rozpoczęcie budowy. W tym celu mogą się posługiwać wieloma metodami. Najczęściej są to obietnice nowych miejsc pracy oraz zwiększenie budżetu gminy z tytułu podatków. Dodatkową motywacją mogą być zagraniczne wycieczki dla decydentów, aby mogli się oni przekonać, jak funkcjonują takie fermy np. w Stanach Zjednoczonych. Bez względu na to, jakie padną obietnice - nie dajmy się zwieść wizji „świńskiego eldorado”. Skutki pochoptnie podjętych decyzji mogą skutecznie zablokować równowagę i rozwój gminy na co najmniej kilkadziesiąt lat. Etap ten jest oczywiście nieformalny (nieuregulowany prawnymi przepisami), stąd metody działania inwestorów mogą być niekonwencjonalne.

W pierwszej kolejności sprawdźmy, czy lokalizacja planowanej fermy nie będzie sprzeczna z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a jeżeli nie został on sporządzony, to jakie są zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Jeżeli dokumenty dotyczące planowania przestrzennego gminy umożliwiają proponowaną lokalizację fermy, to nadal nie jest powiedziane, że dojdzie do jej budowy. Zanim zapadną jakiegokolwiek decyzje, warto dokładnie przeanalizować sytuację. W tym celu zorganizujemy debatę z udziałem wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Dowiedzmy się, co myślą o tej inwestycji władze i mieszkańcy gmin, na terenie których działają podobne fermy. Weźmy pod uwagę opinie ekspertów oraz zapoznajmy się z argumentami przeciwko przemysłowemu tuczu zwierząt (patrz rozdział I).

III.3.2. Decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Jeżeli lokalizacja fermy nie jest objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, inwestor przed przystąpieniem do budowy w pierwszej kolejności musi wystąpić do gminy o wydanie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu. Z takim wnioskiem możemy zgłosić się kiedykolwiek, bez względu na to, czy posiadamy prawo własności do danego terenu, czy nie. W postępowaniu tym na mocy Kodeksu postępowania administracyjnego (Kpa) jako strona mogą uczestniczyć właściciele nieruchomości objętych bezpośrednim i pośrednim oddziaływaniem fermy. Do uczestnictwa na prawach strony mogą też zostać dopuszczone organizacje społeczne, w tym ekologiczne. Należy jednak pamiętać, że dopuszczenie organizacji do postępowania może w przypadku decyzji o wizyt nastąpić tylko na ogólnych zasadach przewidzianych określonych w art. 31 Kpa, przy czym organ (w tym wypadku: wójt, burmistrz lub prezydent miasta) może wydać postanowienie o odmowie dopuszczenia organizacji do postępowania. Na postanowienie

to słu y za alenie do organu wy szego stopnia, w tym wypadku do Samorządowego Kolegium Odwoławczego (SKO).

Podobnie jak na etapie wstępnego rozpoznania inwestorskiego, w pierwszej kolejności powinniśmy sprawdzić czy wybrana lokalizacja fermy nie będzie sprzeczna z zapisami studium uwarunkowania i zagospodarowania przestrzennego gminy. Je eli jego zapisy umo liwiają budowę fermy, to powinniśmy jak najszybciej rozpocząć rozmowy na temat dalszego rozwoju obszarów objętych potencjalnym oddziaływaniem przedsięwzięcia. Powołując się na art. 89 Kpa strony postępowania oraz organizacje występujące na prawach strony mogą zwrócić się z wnioskiem o zorganizowanie rozprawy administracyjnej, umo liwiającej przedstawienie swoich racji i uwag. Je eli końcowe rozstrzygnięcie postępowania, tj. decyzja wizyt oka e się dla nas niekorzystna, to przysługuje nam prawo odwołania się od niej do SKO. Natomiast w sytuacji, kiedy SKO nie uchyli decyzji organu I instancji, przysługuje nam prawo zaskar enia jego decyzji do sądu administracyjnego.

Uwaga. W przypadku, gdy gmina nie ma uchwalonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ale planuje jego uchwalenie i wprowadzenie do niego zapisów ograniczających lokalizację ferm, warto skorzystać z art. 62 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z nim wójt, burmistrz lub prezydent miasta mo e zawiesić postępowanie w sprawie wydania decyzji wizyt na czas nie dłu szy ni 12 miesięcy od dnia zło enia wniosku. W tym czasie mo na uchwalić zawierający odpowiednie zapisy plan. Nale y przy tym pamiętać, e organ będzie jednak musiał wydać decyzję wizyt, je eli: a) w ciągu 2 miesięcy od dnia zawieszenia postępowania rada gminy nie podjęła uchwały o rozpoczęciu prac nad planem miejscowym; b) w trakcie zawieszenia nie doszło do uchwalenia planu.

III.3.3. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (POŚ) w wersji po nowelizacji z 2005 r., zanim wydane zostanie pozwolenie na budowę fermy powy ej określonej ilości zwierząt (zob. tabelka w rozdz. II.1) inwestor musi uzyskać decyzję wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. W przypadku du ych ferm (dla zwierząt powy ej określonej ilości - zob. tabelka w rozdz. II.1) do wniosku o decyzję dołączony powinien zostać raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (raport OOS). W przypadku ferm mniejszych (ale wymagających jednak decyzji środowiskowej) obowiązek wykonania raportu mo e być nało ony w drodze postanowienia organu wydającego decyzję (art. 51 ust. 2 ustawy POŚ). Wniosek o wydanie decyzji i raport OOS podlegają konsultacjom społecznym.

Na procedurę konsultacji społecznych składa się:

1. podanie do publicznej wiadomości informacji o zło onym wniosku o wydanie decyzji wraz z raportem OOS (ogłoszenie informacji powinno nastąpić co najmniej: w siedzibie organu właściwego w sprawie, poprzez obwieszczenie w pobli u miejsca planowanego przedsięwzięcia oraz na stronie internetowej gminy);
2. umo liwienie społeczeństwu zapoznanie się z dokumentacją sprawy oraz zło enie uwag i wniosków ewentualnych terminie 21 dni (przy czym okres ten mo e rozpocząć się najwcześniej następnego dnia po ukazaniu się, w ostatni z wymaganych sposobów, ogłoszenia podającego do publicznej wiadomości informacji, o których mowa w pkt 1. powy ej);
3. rozpatrzenie ewentualnych uwag i wniosków przez organ prowadzący postępowanie;

4. podanie do publicznej wiadomości informacji o rozstrzygnięciu postępowania oraz możliwości zapoznania się z decyzją wraz z informacją o zgłoszonych uwagach i wnioskach oraz sposobie wykorzystania (uzasadnienie decyzji).

Uwaga. Naruszenie któregoś z elementów procedury oznacza, że postępowanie z udziałem społeczeństwa zostało przeprowadzone nieprawidłowo. Wówczas należy je uznać za niezgodne z prawem, a wydaną decyzję za nieważną. W takiej sytuacji w odwołaniu od decyzji należy powołać się na art. 11 ustawy POŚ („Decyzja wydana z naruszeniem przepisów dotyczących ochrony środowiska jest nieważna”) oraz na art. 156 § 1 pkt 7 Kpa („Organ stwierdza nieważność decyzji, która (...) zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa”).

III.3.3.1. Na co zwrócić uwagę czytając raport OOS?

Zanim zabierzemy się do lektury raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, pamiętajmy o dwóch istotnych kwestiach. Po pierwsze, dokument ten jest przygotowywany na konkretne zamówienie inwestora, a po drugie - zgodnie z obowiązującym prawem – ka dy mo e podjąć się jego opracowania bez względu na wykształcenie, doświadczenie zawodowe, czy te posiadane uprawnienia. Są to wystarczające powody, dla których powinniśmy dokładnie wczytywać się i analizować informacje znajdujące się w poszczególnych rozdziałach raportu. Poniżej zamieszczamy kilka wskazówek - na co należy zwracać szczególną uwagę.

Zakres raportu musi być zgodny z Prawem ochrony środowiska

Prawo ochrony środowiska wskazuje minimum informacji, jakie powinien zawierać raport oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Mimo to nadal zdarzają się przypadki, kiedy dołączony do wniosku o decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach raport oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, nie spełnia podstawowych wymagań. Brak w raporcie informacji określonych w art. 52 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska pozwala nam domagać się od organu prowadzącego postępowanie, aby zażądał od inwestora uzupełnienia raportu, a w razie jego nieuzupełnienia - nie uwzględnił wniosku inwestora (zobacz zakres raportu w rozdziale II.2.4.8).

Uwaga. Jeżeli organ prowadzący postępowanie nie uwzględnił naszego wniosku o odrzucenie lub uzupełnienie raportu jako niezgodnego z przepisami Prawa ochrony środowiska, w ciągu 14 dni od otrzymania decyzji – będąc stroną postępowania albo podmiotem na prawach strony - możemy złożyć odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Jeżeli SKO nie uchylił decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, to przysługuje nam prawo złożenia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Produkowane nawozy muszą być specjalnie przechowywane

Więcej informacji na ten temat znajdziesz w podrozdziale III.2.2.2.

Ferma powinna dysponować odpowiednią ilością u ytków

Zgodnie z ustawą o nawozach i nawo eniu du a ferma musi zagospodarowywać na u ytkach rolnych będących w jej posiadaniu co najmniej 70% gnojówki i gnojowicy, a pozostałe 30% mo e zbyć innym podmiotom. Choć wprowadzenie tego przepisu miało na celu wzmocnić kontrolę nad sposobem zagospodarowania gnojowicy i bezpośrednio przeciwdziałać zanieczyszczeniu środowiska, to niestety organy administracji wydające decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach najczęściej pomijają tę kwestię. Kierują się przy tym zasadą, e przedmiotem postępowania jest oddziaływanie fermy regulowane Prawem ochrony środowiska, a nie ustawą o nawozach i nawo eniu. Pozostawienie jednak kwestii nawo enia wyłącznie stacjom chemiczno-rolniczym jest zdecydowanie niewystarczające. Dlatego te organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach – chcąc upewnić się, e ferma nie będzie zanieczyszczać środowiska poprzez nadmierne nawo enie gleb - mo e zwrócić się do inwestora o wskazanie sposobu zagospodarowania gnojowicy, w tym wykazanie u ytków rolnych będących w jego posiadaniu, na których będzie ona wylewana.

III.3.3.2. Jak włączyć się do postępowania?

Je eli w trakcie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla fermy sporządza ny jest raport OOS, to uwagi do tej decyzji mo e wnieść ka dy w terminie 21 dni wskazanych w ogłoszeniu podającym do publicznej wiadomości informację o zło onym przez inwestora wniosku i rozpoczętej procedurze udziału społeczeństwa. Zdecydowanie szersze uprawnienia ma strona postępowania. Za strony - zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego (Kpa) i orzecznictwem sądowym - uznawane są osoby, na których nieruchomości wpływać mo e oddziaływanie planowanej inwestycji. Nie dotyczy to wyłącznie osób bezpośrednio sąsiadujących z planowaną fermą, ale równie tych, którym funkcjonowanie fermy zagra ać będzie obni eniem wartości ich majątku. Ponadto w postępowaniu na prawach strony mogą występować organizacje ekologiczne, je eli jest to uzasadnione miejscem ich działania, zgłosiły one uwagi lub wnioski w terminie 21 dni przewidzianym na składanie takich uwag i wniosków przez wszystkich zainteresowanych (zob. wy ej) oraz zgłosiły chęć uczestnictwa na prawach strony (zgłoszenia tego mo na przy tym dokonać albo w czasie owych „21 dni”, albo później w trakcie trwania postępowania - byle przed wydaniem decyzji).

III.3.3.3. Jakie prawa przysługują stronom?

Zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego strony postępowania oraz organizacje ekologiczne występujące na prawach strony mają zagwarantowane:

- otrzymywanie korespondencji związanej z decyzjami i innymi czynnościami administracji publicznej dotyczącymi wniosku o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia,
 - prawo przeglądania akt sprawy oraz zgłaszania wniosków dowodowych na ka dym etapie postępowania,
 - udział w prowadzonych wizjach lokalnych oraz innych postępowaniach dowodowych, przy czym muszą być o tym poinformowane przynajmniej 7 dni przed wyznaczonym terminem,
 - prawo zło enia odwołania od decyzji oraz zaskar enia decyzji organu II instancji do sądu administracyjnego.
-

III.3.4. Wniosek o pozwolenie na budowę

Dopiero po uzyskaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla fermy chowu lub hodowli zwierząt, inwestor może złożyć wniosek o pozwolenie na budowę. Właściwie na tym etapie zatrzymanie inwestycji jest już niezwykle trudne. Ustawodawca znacznie ograniczył bowiem krąg stron w tym postępowaniu.

Dodatkowo, w przypadku wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o pozwoleniu na budowę, wstrzymanie wykonania decyzji sąd może uzależnić od złożenia przez skarżącego kaucji na zabezpieczenie roszczeń inwestora. Oczywiście, jeśli skarga zostanie uznana za słuszną w całości lub części, kaucja podlega zwrotowi. Niemniej, wysokość takiej kaucji może skutecznie zniechęcić każącego do wszczynania postępowania sądowego. Dlatego też w praktyce korzystniejsze może okazać się dążenie do ugody - wynegocjowanie określonych świadczeń ze strony inwestora na rzecz stron poszkodowanych, a następnie przystąpienie do monitoringu inwestycji (sprawdź rozdział III.2).

III.3.5. Wniosek o zmianę uytkowania obiektu

Wiele z funkcjonujących obecnie ferm powstało na bazie dawnych obiektów gospodarskich. Nie wszystkie jednak zostały do tego odpowiednio zaadoptowane i uzyskały stosowne pozwolenia na zmianę sposobu ich uytkowania. Dlatego też warto sprawdzić w wydziale architektury i urbanistyki danego powiatu, czy przed zasiedleniem trzodą chlewną dawnych obór, czy też owczarni, właściciel fermy uzyskał pozwolenie na zmianę uytkowania obiektu (art. 71 ustawy prawo budowlane z 7 lipca 1994 r.).

III.4. Czy może być zamknięcie fermy?

Choć prawo dopuszcza możliwość wstrzymania działalności na fermie, rzadko może na o tym usłyszeć. Znanymi są jednak przypadki, w których wojewódzki inspektorat ochrony środowiska (WIOŚ) wydał taką decyzję i nakazał stopniowe wygaszanie produkcji. Trudno jest jednak stwierdzić na ile decyzja ta doprowadziła do rzeczywistej likwidacji fermy, ponieważ istnieją przykłady tuczarni, które od wielu lat funkcjonują wbrew obowiązującym przepisom. Nie oznacza to jednak, że nie warto zajmować się tym tematem. Wręcz przeciwnie, jak pokazuje praktyka, wstrzymanie działalności fermy na drodze decyzji WIOŚ skutecznie ogranicza jej uciążliwość, mobilizując właściciela do większej dbałości o środowisko i dobre relacje z lokalnymi mieszkańcami.

Kiedy ferma powinna zostać zamknięta?

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska, działalność dużych ferm wymagających pozwolenia zintegrowanego powinna zostać wstrzymana na podstawie art. 365, tzn. gdy eksploatacja fermy jest prowadzona bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego, bądź narusza warunki pozwolenia przez okres dłuższy niż 6 miesięcy (por. III.2.1.1.3).

Ponadto na mocy prawa budowlanego: budynki fermy podlegają rozbiórce na podstawie art. 48, o ile zostały wybudowane bez pozwolenia budowlanego, z wyjątkiem sytuacji, w których budowa była zgodna z przepisami o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz nie naruszała przepisów, w tym techniczno-budowlanych, uniemożliwiających legalizację obiektu po zapłaceniu wysokich kar.

Z kolei w razie zmiany sposobu uytkowania obiektu budowlanego lub jego części bez wymaganego zgłoszenia, powiatowy inspektor budowlany, w drodze postanowienia: 1) wstrzymuje uytkowanie obiektu budowlanego lub jego części; 2) nakłada obowiązek przedstawienia w wyzna-

czonym terminie stosownej dokumentacji. W przypadku niewykonania w terminie nałożonych obowiązków w drodze decyzji, nakazuje się przywrócenie poprzedniego sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części (art. 71a).

IV. Wzory wniosków i pism

.....
 (imię i nazwisko)

.....
 (miejscowość i data)

.....
 (adres)

.....

.....
 (adres e: mail)

Urząd Wojewódzki w

ul.....

**WNIOSEK
 O UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU**

Zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska proszę o odpowiedź na pytanie, czy ferma funkcjonująca w miejscowości uzyskała pozwolenie zintegrowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)?

Jeśli tak, uprzejmie proszę o podanie terminu wydania decyzji, oraz udostępnienie dokumentu w następujący sposób:

- udostępnienie dokumentów do przeglądania (i ewentualnie kopiowania) w urzędzie, w uzgodnionym terminie,
- przesłanie kserokopii pozwolenia pocztą na podany powyżej adres,
- inny sposób:²⁸

W celu umożliwienia realizacji niniejszego wniosku wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (j.t. Dz. U. Nr 101 z 2002 r., poz. 926 ze zm.).

Uwaga: do wniosku należy załączyć znaczek skarbowy. (obecnie o wartości 5 zł)

.....

²⁸ Niepotrzebne skreślić

.....
(imię i nazwisko)

.....
(miejsowość i data)

.....
(adres)

.....
(adres e: mail)

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w.....

ul.....

WNIOSEK

Zwracam się z wnioskiem o wszczęcie z urzędu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) postępowania wstrzymującego działalność fermy w związku z brakiem wymaganego pozwolenia zintegrowanego. WIOŚ jest zobowiązany wszcząć taką procedurę zgodnie z art. 365, ust.1 pkt 1 Prawa ochrony środowiska.

Jeśli przedmiotowa procedura została już wszczęta, na podstawie art. 2 ust. 1 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej proszę o informację, na jakim etapie obecnie się znajduje. W celu umożliwienia realizacji niniejszego wniosku wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (j.t. Dz. U. Nr 101 z 2002 r., poz. 926 ze zm.).

.....

.....
(imię i nazwisko)

.....
(miejscowość i data)

.....
(adres)

.....
(adres e. mail)

Prokuratura Rejonowa w

ul.....

Komenda Rejonowa Policji w

ul.....

ZAWIADOMIENIE O POPEŁNIENIU WYKROCZENIA

Zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia przez osoby odpowiedzialne za prowadzenie fermy w w związku z art. 351 Prawa ochrony środowiska „Kto eksploatuje instalację bez wymaganego pozwolenia lub z naruszeniem jego warunków, podlega karze aresztu albo ograniczenia wolności, albo grzywny”.

Z posiadanych informacji wynika, że mimo ustawowego obowiązku, ferma ta nie uzyskała dotąd pozwolenia zintegrowanego wymaganego na podstawie art. 201 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055). Oznacza to, że powyższa instalacja funkcjonuje niezgodnie z przepisami ochrony środowiska, a osoby odpowiedzialne za uzyskanie wymaganego pozwolenia „podlegają karze aresztu albo ograniczenia wolności, albo grzywny” na podstawie z art. 351 Prawa ochrony środowiska.

Mając powyższe na uwadze wnoszę o wszczęcie i przeprowadzenie postępowania w tej sprawie.

Z poważaniem,

.....

.....
(imię i nazwisko)

.....
(miejscowość i data)

.....
(adres)

.....
(adres e: mail)

Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w

ul.

**WNIOSK
O UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU**

Zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska wnioskuję o przesłanie w formie kserokopii uzgodnionego planu nawożenia dla fermy w

Proszę o naliczenie obowiązującej opłaty za wyszukanie i kopiowanie informacji i przesłanie wnioskowanych informacji na adres:

.....
.....
.....

W celu umożliwienia realizacji niniejszego wniosku wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (j.t. Dz. U. Nr 101 z 2002 r., poz. 926 ze zm.).

Z poważaniem,

.....

.....
(imię i nazwisko)

.....
(miejscowość i data)

.....
(adres)

.....

.....
(adres e. mail)

Urząd Marszałkowski w

ul.

**WNIOSEK
O UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU**

Na podstawie art. 19 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska proszę o informację na temat wysokości opłat wnoszonych przez fermę w
z tytułu korzystania ze środowiska w roku

Proszę o przesłanie wnioskowanych informacji na adres:

.....
.....

W celu umożliwienia realizacji niniejszego wniosku wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (j.t. Dz. U. Nr 101 z 2002 r., poz. 926 ze zm.).

Z poważaniem,

.....

